ВОЛОДИМИР МАЯКОВСЬКИЙ

ПОЕЗІЇ

СЕРІЯ «ДЖЕРЕЛА ДРУЖБИ»

ПОЕТ АТАКУЮЧОГО КЛАСУ

Видатний поет Великої Жовтневої соціалістичної революції, безпосередній свідок і учасник незабутніх днів у Петрограді, Маяковський ще з ранніх літ чекав революції, сподівався на неї.

Він виховувався й зростав у передгрозовій атмосфері. Наближення грози на початку нашого століття відчувалось у Російській імперії дедалі все більше, скрізь, аж до загубленого в грузинських нагір'ях глухого села, де народився майбутній поет.

Одинадцятирічним хлопцем він читав нелегальні брошури, метелики, прокламації проти царату, а дванадцятирічним — із хвилюванням переживав події бурхливого п'ятого року.

П'ятнадцятирічним юнаком уже належав до більшовицької партії, і по московських робітничих гуртках його вважали за одного з найкращих агітаторів.

А далі — три арешти, одинадцять місяців тюремної одиночки і майже випадковий порятунок від заслання в далекі місцевості Сибіру. Отже, Маяковський став спочатку більшовиком, а потім — поетом.

Учитися пішов до художньої школи, але незабаром знайшов своє покликання — обрав собі за зброю поетичне слово, за дуже короткий час віртуозно опанував його і відкрив нові способи володіння ним, незнані тодішнім майстрам російської — та й не тільки російської — поезії.

У творчій індивідуальності Маяковського з досконалим поетичним професіоналізмом щасливо поєднались багатющі природні дані: величезний бунтівничий темперамент,

глибока ліричність, доброта, безкомпромісна щирість і одвертість.

На строкатому тлі російського літературного життя десятих років нашого століття несподівано виріс великий поет, не подібний ні до кого з сучасників.

Незвичність і незвичайність молодого генія виявилася в перших же його творах, особливо в поемах «Хмарина в штанях», «Війна і світ» і в трагедії «Володимир Маяковський».

Сите, безтурботне власницьке існування, міщанська обмеженість думок і почувань, увесь психічний склад буржуазного життя знайшли в Маяковському непримиренного ворога.

Та от прийшов Жовтень, і поет, як сам він пізніше писав,—

мобілізований
революції зливою,
пішов на фронт
від панських садівництв
поезії —
баби примхливої.

З ентузіазмом виконував поет усяку роботу. Радів: «Мій труд вливається в труд моєї республіки». Брав приклад з Сонця — коли втомлений поет нарікав,— «мовляв, заїла Роста»,— світило по-дружньому й переконливо урезонює його:

А як мені завжди світить?
Гадаєш, легко, певно?
А от ідеш —
взялося йти,
ідеш — і світиш ревно!

Ці слова були провідним гаслом для поета-робітника. Наприкінці свого короткого життя він із гордістю писав:

Про це
        і про те
                напишу без прикраси,—
та лясам любовним
                        не місце в бою.
Усю я
        тобі,
            атакуючий класе,
дзвінку свою
                силу співця
                        віддаю.

У Маяковського зливалося в органічну єдність особисте з класовим, індивідуальне з соціальним. Його лірику до дна проймали громадянські настрої.

Поет змалку знав «без книг, з яким іти полком, кого на смерть бороти в поєдинку»:

Робітника
            гіганта-класу кат —
він кат і мій,
                одвертий і незмінний.
Звеліли нам
                під стяг червоний
                                стать
роки труда
            і голоду години.

Міщанство в новому виявi до кінця поетового життя продовжувало бути об'єктом гнівної зневаги.

Така послідовно принципова позиція поета-новатора, його глибока ідейна переконаність завоювали Маяковському любов і шану читацьких мас не тільки в Радянському Союзі, а й за рубежами нашої країни. Його вірші перекладені багатьма мовами світу. Серед перекладачів Маяковського — багато видатних поетів: Тувім, Гупперт, Арагон, Х'юз — це тільки декілька майже без вибору вихоплених імен.

Але справа не обмежується тільки перекладом. Беззаперечний і великий був вплив Маяковського на розвиток світової поезії. І визнані майстри, як-от: П. Неруда, Ріцос, Хікмет, і молоді поети всього світу сприйняли Маяковського як взірець революційного поета-новатора, що відкрив нову сторінку в історії поезії.

В українську літературу, в свідомість українського читача Маяковський увійшов давно. Природно, що першими його пропагандистами були поети та критики, близькі йому напрямком, з якими він підтримував і особисті стосунки (Семенко, Шкурупій). Прихильником і цінителем поезії Маяковського був такий, здавалось би, далекий від нього всім спрямуванням своєї творчості письменник, як Микола Зеров. В оглядовій статті «Українська література в 1922 році» він згадує «незрівнянного Маяковського».

Серед перекладачів Маяковського ми зустрічаємо не тільки М. Семенка, найактивнішого на той час популяризатора великого поета, а й Ю. Яновського, якому належить переклад вірша «Ленін».

Від появи цих перших, кількісно ще дуже скромних спроб перекладу до виходу тритомника в Держлітвидаві минуло понад тридцять років, і за цей час, завдяки праці багатьох наших поетів-перекладачів: П. Тичини, М. Бажана, Л. Первомайського, М. Терещенка та інших — поетична спадщина Маяковського повніше ввійшла в наш читацький ужиток.

По всіх кутках земної кулі й сьогодні переможно гримить:

Світити скрізь,
світити вік,
аж поки дні не згасли,
світить
без всяких заковик! —
Моє
і сонця
гасло!

Євген Дроб'язко

РЕВОЛЮЦІЄЮ МОБІЛІЗОВАНИЙ

А ВИ ЗМОГЛИ Б?

Я вмить закреслив карту буднів,
хлюпнувши фарбами із склянок.
Відкрив я в холодці на блюді
вилицюватість океану.
З рибин на вивісках строкатих
читав я губ нових порив.
А ви
ноктюрн
змогли б заграти
на флейті заржавілих ринв?

1913

А ВСЕ-ТАКИ

Вулиця провалилась, як ніс сифілітика.
Ріка — любострасність слиною тече в ній.
Білизну здерши до останнього листика,
сади безсоромно розкинулись в червні.

Я вийшов на площу,
випалений квартал
надів на голову, мов рудий парик.
Людям страшно — крізь мої уста
ворушить ногами непрожований крик.

Та мене не осудять, та мене не облають,
мов пророку із квітів сплетуть вінець,
бо усі, хто з проваленими носами, знають:
я — ваш співець.

Як трактир, страшить мене страшний ваш суд!
Мене одного крізь будівлі палаючі
проститутки, мов святиню, на руках понесуть
і богу покажуть, себе захищаючи.

І бог сльозами зросить мою книгу!
не слова — горло затисне йому судома;
і з моїми віршами почне по небу бігать
і читатиме їх, захлинаючись, своїм знайомим.

1913

ВІЙНУ ОГОЛОШЕНО

«Вечірньої! Вечірньої! Вечірньої!
Австрія! Італія! Німеччина!»
І площа, де хмурились юрби покірні,
багровою кров'ю була опечена!

Кав'ярня, скривавивши морду, свище,
звіріє рев за дверима:
«Отруїмо кров'ю Рейнське грище!
Громами ядер на мармур Рима!»

З неба, подертого об багнетні жала,
зорі просівались, як борошно в ситі,
і стоптана чоботом жалість скавчала:
«Ах, пустіте, пустіте, пустіте!»

Бронзові генерали на гранчастому цоколі
благали: «Звільніть нас — ми зразу рушим!»
Прощальним цілунком кіннотники цмокали,
верзлась перемога піхотним душам.

Нагромадженому городу потворився вві сні
розгурканий регіт гарматного баса,
а з заходу рине червоний сніг
соковитими клаптями людського м'яса.

На площах здимається за ротою рота,
на лобі від злості дме жили огидні:
«Чекайте, ось шаблю об шовк кокоток
витремо, витрем в бульварах Відня!»

Кричали газетники: «Кому треба вечірньої?
Австрія! Італія! Німеччина!»
А з ночі, де хмурились юрби покірні,
кров проступала спечена.

1914

МАМА І ВБИТИЙ НІМЦЯМИ ВЕЧІР

По чорних вулицях, чорних від пороху,
білі неньки простерлись, мов по труні глазет.
Волають до тих, що кричать про розбитого ворога:
«Ах, закрийте, закрийте очі газет!»
Лист.
Мамо, читайте!
Дим.
Дим.
Дим іще!
Що ви там мимрите, мамо!
Гляньте —
повітря вимощене
гуркотом ядер над нами!
Ма-а-а-мо!
Оце притягли сюди зранений вечір.
Кріпився довго,
куций,
шершавий,
і враз —
здригнулись захмарені плечі,
розплакався, бідний, на шиї Варшави
У синіх хустинах зірки блідолиці
вищали
про вбивство

з жалем
і прокльоном.
І молодик покосив очиці
на мертвий кулак з затиснутим патроном.
Литовські оселі збігались дивитись,
як, поцілунком в оцупок вкована,
примусивши очі костьолів сльозитись,
пальці вулиць ламала Ковна.
А вечір кричить,
безногий,
безрукий:
— Неправда,
я іще берусь —
хе!
— брязкнуть острогами під вихор мазурки,
викрутить пишний вус!

Дзвінок.

Чого ви,
мамо?
Біла-пребіла, як на труні глазет.
«Облиште!
Про нього це,
про вбитого, телеграма.
Ах, закрийте,
закрийте очі ґазет!».

1914

ВАМ!

Вам, що проживають за оргією оргію,
що мають ванну і теплий клозет!
Як вам не сором про нагороджених «георгієм»
вичитувати з рядків газет?!

Чи знаєте ви, бездарні страхополохи,
що міркують, як нажертись краще знову,—
може ж, зараз бомбою ноги
відірвано поручикові Петрову?

Хай би він, що за вас погиба,
раптом побачив, зранений,
як ваша, виявлена в котлеті, губа
хітливо наспівує Сєверяніна?

Чи ж вам, ласим до страв і до блуду,
життя віддавать на догоду?
Я краще в барі повіям буду
подавать ананасну воду.

1915

СТРАХІТЛИВИЙ ПОХОРОН

Чорні від суму вийшли люди,
в місті ладнались поважно і гордо,
наче із них набиратись буде
хмурих монахів чорний орден.

Жалоба круків, вмережена під вікна,
небо, що в бурю підфарбувалося,—
все навкруг в такому тоні виконано,
що мимохіть на страшне щось чекалося.

Тоді розверзлась, кректячи од вітру,
густої пилюки засушена охра,
і поїхав, вилізши із повітря,
тихий катафалк страхітливого похорону.

Очей ожила розтривожена маса
і до труни зазирнула в скорботі.
Звідти раптом пирснула гримаса,
потім —
        крик: «Ховають мертвий сміх!» —
із тисячогрудого міху
гримів мільйонами лун голосних
за катафалком, що їхав.

І тієї ж миті найрозпачливішого плачу мечі
врізаються в вас з усієї сили:
це йде за труною, сльози ллючи,
сиве життя, що сміх породило.

Куди йому дітись, до кого податись?
Дивіться: он лисий між інших істот.
Це ж бо великий, носатий
плаче вірменський анекдот.

Ще не забулось, як скривлював він рота,
а за ним із писком безупинним
обскубаний і куций біг дотеп.
Куди він поткнеться, коли сміх загинув?

Усіх плачів злічити не в силі.
Їх купи
ростуть і ростуть угору.
Це усмішок і усмішечок полчища цілі
ламають тендітні пальчики з горя.

І ось крізь їх лави, зліплені в один
суцільний згорьований Гаршин,
вийшов жах — уперед пройти,
весь в жалобному марші.

Розмокло лице, кашею розпливалось,
і лоб спохмурнілий у зморшках був,
а як хто сміявся — здавалось,
ніби йому розідрали губу.

1915

ОСТАННЯ ПЕТЕРБУРЗЬКА КАЗКА

Стоїть імператор Петро Великий,
думає:
«Загуляю на просторі я!»,
а рядом
під п'яні крики
будується гостиниця «Асторія».

Сяє гостиниця.
За обідом обід вона
дає.
Заздрістю пронизаний стократ,
зійшов імператор.
Троє мідних
сходять
тихо,
щоб не сполохати сенат.

Прохожі туди і звідтіль безперервно.
Швейцар у поклоні не зменшив зріст.
Хтось
неуважний
пробачивсь ревно,
наступивши нехотя на зміячий хвіст.

Імператор,
коняка і змій

несміло
по карточці
спитали гренадин.
Шум не затих при появі такій,
з п'яниць не повернувся ні один.

І тільки,
коли
над пучком соломинок
проснувся в коні інстинкт старезний,
юрбу ошелешив конячий цей вчинок:
— Жує!
Вони ж не для цього.
Селюк неотесаний!

Аж іскри від сорому з-під ноги коня.
Вибілена грива від вуличного газу.
Назад
по Набережній
жене гигикання
останню з петербурзьких казок.

І знов імператор
стоїть без скіпетра.
Змій.
Сум у коняки на морді.
І ніхто не збагне нудьги Петра,
в'язня,
закутого у власному гóроді.

1916

ПОЕТ РОБІТНИК

Кричать поету:
«Глянуть би, як ти біля токарного станка.
А що вірші?
Дурнички все те!
Либонь, до роботи — кишка тонка».
Може,
нам
труд
з усіх занять найрідніше.
Я також фабрика.
А якщо без труб,
то, може,
мені
без труб трудніше.
Знаю,
не любите фраз благородненьких.
Рубаєте дуба — знай, діло роби!
А ми
хіба не деревообробники?
Голів людських обробляємо дуби.
Звичайно,
почесна річ — рибалить.
Витягти сіть.
В сітях осетри б!

Та труд поетів — більш достоєн схвали —
людей живих ловить, а не риб.
Великий труд — над горном горіти,
заліза крутий гартувати нагрів.
Та хто ж
за неробство нас буде корити?
Мозки шліфуєм рашпелем слів.
Хто вище — поет
чи технік,
що прямо
веде людей до матеріальної вигоди?
Обидва.
Серця — мотори так само.
Душа — так само двигун хитро викутий.
Ми рівні.
Товариші в робітничій масі.
Пролетарі тіла і духу.
Разом лище
всесвіт ми прикрасимо
і маршами пустимо бухать.
Відгородимось від бур словесних молом.
До діла!
Робота жива аж горить.
Пустих же ораторів —
на млин!
Мукомолам!
Водою промов
жорна крутить.

1918

НАШ МАРШ

Бийте, юрми бунтів, у площі!
Вище, гордих голів ряди!
Ми потопом новим прополощем
По всіх усюдах світів городи.
Йде рік — бик.
Суне віків гарба.
Наш бог біг.
Серце — наш барабан.

В небі наше золото блисне!
Нам не вмерти з кулі-оси!
Нашою зброєю — наша пісня.
Нашим золотом — розкотисті голоси.

Зелом щоб ліг луг,
Вистели дно дням,
Райдуго, дай дуг,
Років прудким скакунам!

Бачите, в неба зір горе,
Що й без них кожен з нас — співцем,
Гей, Великий Возе, виборюй,
Хай потрапим на небо живцем.

Радощів спів, спій!
В жилах весна струменить.
Серце, бий бій!
Груди — литаврів мідь.

1918

ОДА РЕВОЛЮЦІЇ

Тобі,
освистаній,
осміяній гарматами,
тобі,
пораненій багнетів жалóм,
захоплено підношу
тобі, яка ширяє над прокляттями,
оди урочисте
«О»!
О, звіряча!
О, дитиняча!
О, копійчана!
О, велика!
Яким найменням тебе величали ще?
Яким ще повернешся боком, дволика?
Стрункою будовою,
чорним розвалищем?
Машиністові,
пилом вугільним овіяному,
шахтарю, що прорубує товщу руд,
кадиш
в захваті благоговійному,
славиш людський труд.
А завтра

Блаженний
бані собороні
з марним благанням зводить здаля,—
твоїх шестидюймовок жерла чорні
зрушують тисячоліття Кремля.
«Слава»
хрипить в передсмертному рейсі.
Виття сирен приглушене чути.
Ти шлеш моряків
на тонучий крейсер,
туди, де нявчить
кошеня забуте.
А потім!
Юрбою п'яно горлала.
Вуса хвацько підкручені в форсі.
Старих адміралів прикладами гнала
вниз головою
з моста в Гельсінгфорсі.
Рани вчорашні лиже
і кличе,
і знову я бачу розтяті вени.
Тобі обивательське
— о, будь проклята тричі! —
і моє,
поетове,
— о, тричі слався, благословенна!

1918

ЛІВИЙ МАРШ

(Матросам)

Розвертайся у марші!
Словесній не місце кляузі.
Тихше, оратори!
Ваше
слово,
товаришу маузер.
Вже годі жить законом,
даним добою зотлілою.
Шкапу історії загоним.
Лівою!
Лівою!
Лівою!

Гей, синьоблузі!
Далі!
За океан!
Чи ступили
панцерники на причалі
гострі колись-то кілі?
Хай лев британський корону
пащею скалить жадливою.
Комуні не знати полону.
Лівою!
Лівою!
Лівою!

Там
за горами горя
сонячний скарб нам готовий.
За голод,
за мору море
кроки мільйонні вкарбовуй!
Хай нас оточують бандою,
сталевою ллються зливою,—
Росії не буть під Антантою.
Лівою!
Лівою!
Лівою!

Очі не змерхнуть орлі.
Роки старі нам не жаль ці.
Кріпи
у світу на горлі
пролетаріату пальці!
В наступ рушай лавою!
З небом за щастя землі воюй!
Хто там ступає правою?
Лівою!
Лівою!
Лівою!

1918

ВОЛОДИМИР ІЛЛІЧ!

Я знаю —
не герої
звалюють революцій лаву.
Казка про героїв —
інтелігентська нуда!
Та хто ж
втримається,
щоб славу
нашому Іллічу не складать!

Зайві без мозку ноги.
Без мозку
руки без діла.
Кидалося
на всі боки
світу безголове тіло.
Нас
продавали на виріз,
війна завивала кругóм,—
коли
над світом виріс
Ленін
величезним чолóм.

І зе́млі
сіли на осі.
Всіх справ з'ясувався зміст.
І виявилося
в хао́сі
два
світи
на весь зріст.
Один —
пузяра над пузом бездонним,
другий —
непохитно скелястий —
влив тисячі в мільйони.
Звівсь
шпилем мускулястим.

Тепер
не поцілимо мимо.
Ми знаєм, кого мести!
Ноги знають,
чиїми
трупами
їм іти.
Сумніви і скарги заспокоїм.
Слимаче «почекаймо» — зітрем!
Руки знають,
кого їм
крити смертним дощем.

У димних пожежах земля.
І там,
де народ полонений,
вривається
бомбою
ім'я:
Ленін!
Ленін!
Ленін!

І це —
не віялом віршів
ювіляру махать я стаю.
Я
в Леніні
світу віру
славлю
і віру свою.
Поетом мені б не бути,
якби
не співав тепер —
про зорі п'ятикутні
в незмірному небі РКП.

1920

НАДЗВИЧАЙНА ПРИГОДА, ЩО ТРАПИЛАСЯ З ВОЛОДИМИРОМ МАЯКОВСЬКИМ УЛІТКУ НА ДАЧІ

(Пушкіно, Акулова гора, дача Румянцева, 27 верст по Ярославській залізниці)

Сто сорок сонць зоря лила
на липня день гарячий,
була жара,
жара пливла,—
це трапилось на дачі.
Звелася в Пушкіно горбом
Акулова гора там,
а низ гори
лежав селом
під схилом кострубатим.
А поза тим селом —
діра,—
і в цю діру, напевно,
спускалось сонце кожен раз,
повагом і певно.
А завтра
знову
світ залить
червоне уставало.
І день по дню
страшенно злить
мене
усе це стало.

І, розізлившись так колись,
аж все навкруг померкло,
я в вічі крикнув сонцю:
«Злізь!
не швендяй більше в пекло!»
Я крикнув сонцю:
«Дармоїд!
між хмарок звик блукати,
а тут — не знай ні зим, ні літ,
сиди, малюй плакати!»
Я крикнув сонцю:
«Почекай!
послухай, злотолобе,
ніж так заходити,
на чай
до мене
ти зайшло би!»
Що я накоїв!
Я пропав!
До мене,
в власній волі,
промінням-кроками між трав
прямує сонце в полі.
Вдаю,
що не злякавсь його,—
і ретируюсь задом.
Уже в саду очей вогонь,
уже проходить садом.
У вікна,

в двері,
в шпари йшла,
валилась сонця маса,
ввалилась,
дух перевела
й заговорила басом:
«Назад жену вогні свої
я вперше з днів створіння.
Запрошував?
Давай чаї,
частуй, поет, гостинно!»
Сльоза з очей у самого
од спеки аж кипіла,
та я йому —
на самовар:
«Ну, що ж,
сідай, світило!»
Який це чорт мене призвів
до грубіянства,—
стиха
я на краєчок лави сів,
боюсь — не вийшло б лиха!
Та дивна із світила ясь
струміла,—
й поступово
по-дружньому
розпочалась
із сонцем в нас розмова.
Про це говорю я,

про те,
мовляв, заїла Роста,
а сонце:
«Добре,
це пусте,
дивись на речі просто!
А як мені завжди світить?
Гадаєш, легко, певно?
А от ідеш —
взялося йти,
ідеш — і світиш ревно!»
Розмова йшла до темноти —
колишньої, звичайно.
Яка тут темрява?
На «ти»
я з сонцем світлодайним.
І скоро,—
час вже не стояв,—
поплескую його я.
А сонце каже:
«Ти та я,
нас, поете, двоє!
Де в світі
сірий мотлох є,
вспіваймо
і взорлімо.
Я сонце литиму своє,
а ти — своє,
у римах».

Стіна пітьми,
ночей тюрма
від сонць двостволки впала.
Рядків і променів юрма,
світи куди попало!
Те стомиться,
і ніч темніть
почне,
тупиця-сонниця.
Тут — я
у цю ж світаю мить —
і день ізнову дзвониться.
Світити скрізь,
світити вік,
аж поки дні не згасли,
світить
без всяких заковик! —
Моє
і сонця
гасло!

1920

1. Робітники столиці,
селяни провінції,—
слухайте — з півдня доноситься туга.
Це ж бо над Києвом — українською
столицею —
тішиться Пілсудський-катюга.
2. Тікаючи, люта од злості потвора
знищила красу Володимирського собора.
3. Щоб жителі не винні з голоду вмирали,
вогнями пожеж запалали вокзали.
4. Електричні станції зірвано. Кияни
без світла, тепла. Й цього мало для пана.
5. Щоб люди в муках корчились без води,
зжер водокачки вогонь і дим.
6. Тепер оцініть Антанти проповідь,
що, мовляв, ми —
розбійники,
а вони —
Європа.
7. Культура — Комуна! Будівники — ми!
8. А пани —
погромники,
сівачі тьми.
9. Запам'ятайте це,
робочий люд:

помічників Антанти —
Ллойд-Джорджів — під суд!

10. Щоб і нам від них не терпіти муку,
на фронт поголовно!
Гвинтівку в руку!

1920

ВСЛАВЛЯЮ МОЮ БАТЬКІВЩИНУ

НАКАЗ № 2 АРМІЇ МИСТЕЦТВ

Оце вам —
баритони вгодовані,
що, випинаючи
черево вперед,
струшуєте кубла,
театрами іменовані,
аріями Ромео та Джульєт.

Оце вам —
пентри
опасисті, мов коні ті,
жерлива й гучлива Росії краса,
що, причаївшись по майстернях,
по-давньому драконите
квіточки і тілеса.

Оце вам,—
що затуляєтесь листиками містики,
з наморщеним чолом старим,
футуристики,
імажиністики,
акмеїстики,
заплутані у павутинні рим.

Оце вам,—
що на розпатлані позміняли
гладкі зачіски,
на личаки — лак,
пролеткультці,
що ліпите латки
на вилинялий пушкінський фрак.

Оце вам,—
що танцюєте, в дуду дуєте,
чи одверто грішите,
чи, заховавшись в куток,
і майбутнє
собі малюєте
як суцільний академічний пайок.
Вам кажу
я —
чи геніальний я, чи не геніальний,
але кинув витребеньки
і працюю в Рості,—
я кажу вам —
поки вас прикладами не прогнали:
облиште!
Досить!

Досить!
Забудьте,
плюньте
і на рими,

і на арії,
і на млості сердець,
і на всі інші мерехлюндії
з арсеналів мистецтв.
Кому воно цікаво,
що — «Ах, який він жалюгідненький!
Як він кохав,
і яким він був нещасним...»?
Майстри,
а не довгопатлі проповідники
потрібні в цей час нам!
Слухайте!
Паровози стогнуть,
дме з щілин із топок:
«Дайте вугілля з Дону!
Слюсарів,
механіків з депо!»

На кожній річці, в затоках,
лежачи з діркою в боку,
пароплави провили доки:
«Дайте нафти з Баку!»

Поки воловодимося в спорі ми,
в чому зміст потайний вбачать,
«Дайте нам нові форми!» —
лунає зойк по речах.

Нема дурних,
чекаючи, що прорече співець вам,
баранячою отарою за «маестрами» гнать.
Товариші,
дайте нове мистецтво —
таке,
щоб витягти республіку з багна.

1921

ПРО ПОГАНЬ

Слава, Слава, Слава героям!!!

А втім,
доволі вже данини
цим людям.
Про погань
говорити
будем.

Утихомирились бурі революційних лон.
Затяглася тванню радянська мішанина.
І вилізло
з-поза спини РРФСР
мурло
міщанина.

(Зі словом не дамся я на оману,
зовсім не проти міщанського стану я.
Міщанство
 без розрізнення класів і станів
славословити стану я).

З нив неозорих російських усіх,
з першого дня радянської обнови,

збіглись вони
і засіли в усі установи.
Змозоливши од п'ятирічного сидіння зади,
дебелі, мов умивальники,
живуть і донині —
тихіш води.
Звили затишні кабінети й спочиваленьки.
І ввечері
чи та, а чи інша гидь,
дивлячись на жінку,
що привчається до піаніна,
каже,
чаями розпаривши хіть:
«Товаришко Ніна!
На свято прибавка —
24 тищі.
Тариф.
Ех,
і заведу я собі
тихоокеанські галіфищі,
щоб із штанів
визирати,
мов кораловий риф!»
А Ніна:
«І мені з емблемами плаття.
Без серпа і молота — тобі й не раді!
В чому
сьогодні
буду фігурять я

на балу в Реввійськраді?!»
На стінці Маркс —
з червоного овала.
На «Известиях» гріється кошеня, мов зна́рошне.
А з-під стелі скажено
репетувала
канарочка про своє про канарочне.

Маркс зо стіни дививсь, дививсь...
І рота
роззявивши вмить,
як загримить:
«Обплутано революцію обивательщиною липучою.
Обивательщина страшніша від врангелівської
навали.
Мерщій
канаркам голови поскручуйте,
щоб комунізму
канарки не подолали!»

1921

ПРОЗАСІДАЛИСЬ

Тільки ніч обернулась на світ,
бачу щодня я:
хто до глав,
хто до ком,
до політ,
до освіт —
люд до установ поспішає.
Паперові справи ринуть зливою,
ледве зайдуть до установи.
Відбере з півсотні —
щонайважливіше! —
і розходиться на засідання люд службовий.

Приходиш:
«Чи не можуть мені аудієнції дати?
Ходжу вже з часу я она».
«Товариш Іван Ванич пішли засідати —
об'єднання ж Тео з Ґуконом» [1].
Сто східців сходиш.
Вже світ немилий.
Знов:

[1] Т е о — театральне управління; Г у к о н — головне управління конярства.

«За годину кажуть прийти вам.
Засідають:
про купівлю банки чорнила
Губкооперативом».

За годину
ні секретаря,
ні секретарки —
ніде —
голо!
Все покоління молоде
на засіданні комсомолу!

Знов іду, поглядаючи на ніч,
на поверх останній семиповерхового дому.
«Прийшов товариш Іван Ванич?» —
«На засіданні
А-бе-ве-ге-де-е-же-зе-кому».

Лютий,
на збори
вриваюся, як лавина,
блюючись клятьбою на наругу.
І бачу:
сидять людей половини.
Що за напасть!
А де ж половина друга?
«Зарізали!
Вбили!»

Де я встряв!
Од страшної картини дійшов до сказу.
І чую
благенький голосочок секретаря:
«Вони ж на двох засіданнях зразу.
Засідань на двадцять
на день
треба встигнути нам.
Ясно, що доводиться розриваться!
До пояса тут —
а решта —
там».
До ранку не спиш.
Хоч година вже снідання,
та в мріях мені не до снідань:
«О, хоч би
іще
одне засідання
про знищення всіх засідань!»

1922

МОЯ ПРОМОВА
НА ГЕНУЕЗЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Не мені звання російського делегата нести.
Я —
самозванець на конференції Генуезькій.
Товаришеві Чичеріну в дипломатичні делікатності
свої додам —
одверті й неввічливі внески.
Слухайте!
Міністерська компанійко!
Нічого очицями блимать із сальця.
Крізь фраки спокійні бачу —
паніка
гарячкою трусить ваші серця.
Невже
без сміху
думати в силі,
що ви
на конференцію
нас запросили?
З багнетами на Перекоп ішли ми,
під червоним прапором розправляючись
з бунтами,
трудом гнучись у фабричному димі,
ми знали —
примусимо розмовляти з нами.
Не з завмерлими язиками прохачі ми,

не жебраки, що несміло на світло видираються,—
ми їхали, оглядаючи хазяйськими очима
майбутню
Світову Радянську Федерацію.
Ляпають язичиська газетних рядків:
«Випробувати спершу...»
Зарвались трішки!
Не ви нам для іспиту даєте роки —
а ми до пори даєм передишку.
Лиш на першій фабриці дим злетів —
ворожнеча до вас
зайнялась
між робітничими масами.
Чи ворожнечі пожар ми слиною слів
на конференції
тут он
загасимо?
До мідного п'ятака
борги всі із нас
лічать «Матени»,
лічать «Таймси».
Квитатися хочете?
Що ж!
Гаразд!
Поквитаймося!
Про повішених Врангелем,
про розстріляних,
про заколотих
ніколи спогадів Крим не зітре.

Якими пудами
якого золота
оплатите це ви, пане Пуанкаре?
А вашим Колчаком, на лють неситим,
гори уральські вганялись в дрож.
Яким золотом —
чи вистачить в Сіті?! —
оплатите це ви, пане Ллойд-Джордж?
Встроміть у Волгу вістря зору:
хіба це пекло
голодних хат,
хіба цей жах
мужичого розору
не хвіст од ваших війн і блокад?
Кладовищами
голодної смерті
проїдьте самі, як хочете, ви.
На якому —
на залізному, може, експерті
волосся не встане на голові?
Не захиститесь пунктами резолюцій-загат.
Революція
пальбою ніч звеселить
і на всесвіт скаже:
«Сплати-но, гад,
і оці от російські векселі!»
Рожеві теж червоніють помалу.
Тихше!
Мовчок!

Чуєте
з Берліна
перший крок
Трьох Інтернаціоналів?
Вирощуючи єдність в боротьбі тривалій,
йдемо.
Прислу́хайтесь —
здригається будова,

Я скінчив.
Можете й далі
провадити засідання, панове.

1922

МИ НЕ ВІРИМО!

Тінню затінив весінній день
білоплямий урядовий бюлетень.

Ні!
Не треба!
Хіба блискавці звелиш:
                                        не линь-но!
Ні!
   Громів не можна закувать!
Вічно будуть
                        тисячосторінно
гуркотіть
                    залізні
                                лeнінські слова.
Хіба може грім німотою хворіть?
Хіба бурю спинить хто,
                                        раніше чи тепер?
Ні!
   Назавжди воля Леніна говорить
в мільйонносильній волі РКП.
Хіба термометр
                                зміриТь
                                        жар тепер цей?

Хіба пульс
                  такий
                            секундами гуде?!
Вічно буде Ленінове серце
клекотіть
              у революції з грудей.
Ні!
Ні!
Ні...
Не віримо,
               не хочемо цих білих ряботінь.
З очей весінніх
                        зникни, настирлива тінь!

1923

БАКУ

Баку.
Місто вітру.
Пісок плювком в очах.
Баку.
Місто пожарищ.
Палахкотіння Балахан.
Баку.
Листя — кіпоть.
Віти — проводи.
Баку.
Ручаї —
чорнила нафти.

Баку.
Плосковерхі доми.
Горбоносі люди.
Баку.
Ніхто не селиться для гуляння.
Баку.
Масна пляма в піджаку світу.
Баку.
Резервуар бруду,
але ж до тебе я — поет —

тягнуся
любов'ю
більш жданою —
ніж притягує дервіша Тібет,
Мекка — правовірного,
Єрусалим —
на прощу
християн.
По тобі
машинами зітхають
мільярди
поршнів і коліс.
Поцілують
та й ізнов
цілують (не втихають)
маслом,
нафтою
тихо
і просто в губи й ніс.
Волі міста
протистати не сміючи,
ланцюгом заціпенілих речей,
туляться
до Баку
покірно
навіть змії
звивистих цистерн.
Якщо в майбутнє
сильно віриться,

це тому,
що всім містам,
всім столицям
в серце ущириться
чорна
бакинська
кров густа.

1923

КИЇВ

Лапи ялинові,
лапки,
лапенята...
у снігу,
а теплі всі які!
Мов до сивої
бабусі
гостювати,
вчора
я
приїхав в Київ!
От стою
на гірці
Володимирській.
Широчінь така —
не вимчати й перу!
Сяючи
отак
колись у приморозки,
звідси оглядав
Русь Київську
Перун.

Ну, а далі —
хто,
коли,
не тямлю добре,
тільки знаю,
що оцим ось
широм,
волоком,
порогами,
крізь обрій
йшли
з дарами
до Аскольда й Діра[1].
Далі
било сонце
куполам в литаври:
— На коліна, Русь!
Зігнись і стій! —
До сьогодні
Володимир
нас жене у лаври.
Бич хреста
стискає
кам'яний святий.
Йшли
із найглухіших
в світі
місць

[1] Аскольд і Дір — київські князі IX ст.

прадіди,
прапрадіди
і пра... пра... пра!..
Безліч
всяких
закривавлених дрібниць
у бабусі тут
на берегах Дніпра.
Вбитий був
і знову встав Столипін,
пам'ятником встав,
заклавши пальці в кітель.
Знов звалився він,
і знов
тремтіли липи
від гармат
дванадцяти правителів.
А тепер
встають
з Подолу дими,
груди Києва
гудуть, нагріті казанами.
Не святий —
земний,
вже інший Володимир
своїх декретів
хрестить нас вогнями.

Я навіть
зарусофільствував
цієї миті!
Русофільство
та іншого вже сорту.
Ось
моя
країна робітнича,
одна
в безмежнім світі.
— Гей!
Пуанкаре!
Візьми нас?! —
Чорта!
Ще нехай
старий
останній батько
здригає
голосінням
лаврині дзвіниці.
Ще нехай
вчувається
з Хрещатика
вовчий зойк:
«Даю — беру червінці!»
Наша сила —
правда,
ваша —
лаврські дзвони.

Ваша —
дим кадильний,
наша —
фабрик дим.
Ваша міць —
червінець,
наша —
стяг червоний.
— Ми візьмем
і переможем з ним.
Здрастуй
і прощай, бабусю сива!
Ану, хутчій
з дороги нам
зійди!
Врми, святобожнице
і спекулянтко хтива.
Ми ідем —
онуки молоді!

1924

КОМСОМОЛЬСЬКА

Смерть —
геть!

Будує,
валить,
кроїть
і рве,
лине,
летить,
не крениться,
гуде,
промовляє,
мовчить
і реве —
юна армія:
ленінці.
Ми —
кров нова
вулиць і жнив,
тіло нове,
ткальні ідей
нить.
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.

Ленін —
буде жить.
Залили горем.
В мавзолей завезли
часточку Леніна —
тіло.
Тлінню ж не взять —
ні землі,
ні золі —
найперше в Леніні —
діло.
Смерть,
ні слівця не кажи!
Слово твоє криве.
Мусиш
косу
залишить!
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.
Ленін —
живе
походом Кремля,
вождя
капіталових полоненників.

Буде жити
і буде
земля
пишатися назвою:
Ленінка.
Усіх
держав
рубежі
повстання зірве
комуні
шляхи відкрить.
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.
До відома смерті,
відьми-карги,
що тягне в глибокі могильники:
«Ленін» і «смерть» —
слова-вороги,
«Ленін» з «життям» —
це спільники.
Твердо
тугу здуши.
В грудях
горе пливе.

Нам —
не скніть!
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.
Ленін —
ось він.
Іде, як ішов.
Іде
і вмира з нами разом.
І в кожнім народженім
родиться знов —
як прапор,
як сила,
як розум.
Під ногами,
земле,
дрижи!
Слово
грозове, -
до зір здіймається, кружить!
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.

Ленін —
буде жить.
Ленін —
теж
починав із азів,
життя — майстерня геніїна.
З низу років,
з класу низів --
рвись
розвеличнитись в Леніна.
Тремтіть, палат етажі!
Звір'я біржове,
будеш
побите
вить.
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.
Ленін —
найбільший
на всі віки,
та навіть
і це
диво
створили всіх часів
малюки,—

ми,
малюки колективу.
Мускул
вузлом в'яжи.
Знання світове
зубами
берись кришить.
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.
Будує,
валить,
кроїть
і рве,
лине,
летить,
не крениться,
гуде,
промовляє,
мовчить
і реве —
юна армія:
ленінці.
Ми —
кров нова
вулиць і жнив,

тіло нове,
ткальні ідей
нить.
Ленін —
жив.
Ленін —
живе.
Ленін —
буде жить.

1924

ЮВІЛЕЙНЕ

Олександре Сергійовичу,
дозвольте познайомитись.
Маяковський

Дайте руку!
Ось мої вам груди.
Слухайте
серця
тужливий тон;
смутить мене воно —
це левеня, що стало цуценятком.
Ніколи я не знав,
що стільки
в моїй тисяч тонн
голівці, легковажній надто.
Я тягну вас.
Ви дивуєтесь, незвичні?
Стиснув?
Боляче?
Пробачте за цей стиск.
У мене, та й у вас
в запасі вічність.
Що нам змарнувать
годинки дві
якісь?
Давайте мчать,
гомонячи,
начеб та вода,

начеб та весна —
і вільно,
і розковано!
В небі он
зоря,
така вже молода,
що без супутників
ходить їй
ризиковано.
Від плакатів
я звільнився,
та й любов не мила.
Шкурою кігтистою
ліг
ревнощів ведмідь.
Можна
пересвідчитись,
що земля похила,—
сів
на власний зад
і покотився вмить!
Ні,
на меланхолійку
не кинувся зневірену,
щось і розмовляти
не хочеться з людьми.
Тільки
зябри рим
ще пнуться розчепірено

на пісках поезії
у таких, як ми.
Мрія — шкодить,
з мрій нема користі,
службу знай,
хоч і нудьга хапне.
Та буває,
що життя
встає в інакшім змісті
і велике
розумієш
крізь дрібне.
Нами
лірика
в багнети
часто атакована.
Нам потрібен
голос,
як сурмач.
Та поезія —
препаскудна штуковина:
існує,
хоч бери та й плач.
От, наприклад, це —
говориться чи мекає?
Синєморде,
вус рудий звиса.
Навуходоносором
з біблії далекої —

«Коопсах»[1].
Наливайте з горя
аж по вінця чари!
Спосіб це не новий,
та погляньте — із
випливають
Red і White Star'и[2]
з купою
різноманітних віз.
Рад, що ви
за столиком —
не стрічались довго.
Ловко
муза, знаєте,
за язик вас тягне.
Як ото
у вас
колись казала Ольга?..
Та не Ольга!
Це з листа
Онєгіна Татьяні.
— Ваш чоловік,
мовляв,
дурний,
Я люблю вас, старий, як кляча.
неодмінно будьте ви моя.

[1] Коопсах — кооперативне об'єднання цукрової промисловості.
[2] «Red» і «White Star» — «Червона» і «Біла зоря» — назви американських пароплавних компаній.

Зараз, ранком,
все ж надій не трачу,
що з вами вдень побачусь я.—
Всяк було:
й пропасниця трусила,
й листи,
й під вікнами
От блукання непутяще.
коли
і горювать несила,—
це, Олександре Сергійовичу,
значно тяжче.
Гайда, Маяковський!
На південь знов!
Серце
римами вимуч —
от
і любові каюк прийшов,
дорогий Владим Владимич.
Ні,
це не старість несе образу!
Немочі
в тілі нема.
Як схочу,
з двома упораюсь відразу,
а розсердити —
і з трьома.

В темі і-н-д-и-в-і-д-у-а-л-ь-н-и-й! —
про мене шепочуть.
Entre nous [1]...
бо цензор доріка.
Бачили
в саду одної ночі
навіть
двох закоханих
членів ЦВКа.
От —
пустили плітку,
тішаться нівроку.
Олександре Сергійовичу,
не слухайте ж ви їх!
Може,
я
один
печалюся глибоко,
що сьогодні
вас нема в живих.
З вами б
за життя
умовитися впору.
Скоро й я зустрінусь
з смерті днем.
А по смерті
нам
стояти майже поруч:

[1] Entre nous *(франц.)* — між нами кажучи

ви на Пе,
а я
на еМ.
Хто між нами?
хто нам пара з виду?!
Щось поети
на землі моїй
звелись.
Поміж нами
— ох і горе —
Надсон за сусіду.
Ми попросим,
щоб його
на Ща
туди кудись!
А Некрасов
Коля,
син небіжчика Альоші,—
він і в карти,
він і в вірш,
і з виду ми свої.
Знаєте його?
от він —
мужик хороший.
Цей нам
за компанію —
нехай стоїть.
А які ж сучасники?!

Півсотні
вас
не варті зроду.
Вилиці
від позіху
розвертає аж!
Дорогойченко,
Герасимов,
Кирилов,
який Родов —
безнаросвітний пейзаж!
Ну, Єсенін,
змужиковілих зграя.
Сміх!
Коровою,
ще й в рукавичках лаєчних.
Раз послухаєш...
— та це ж із хору! —
Знаю,—
балалаєчник!
Треба,
щоб поет
був і в житті мастак.
Ми міцні,
як спирт в поставцях з Полтави.
Ну, а що ось Безименський?!
Так...
Так собі...
із моркви кава.

Правда,
є
між нас
Асєєв
Колька.
Цей от може.
Жилка, бачите,
моя.
Але ж
зробити треба толком!
Хоч маленька —
а сім'я.
Ви жили б —
були б
у Лефі співредактор.
Я агітки б
навіть
вам довірить рад.
Раз би підучив:
— ось так, мовляв,
і так-то...—
Ви змогли б —
у вас хорбший склад.
Я дав би вам
жиркість
і сукна,
в рекламу б
видав
гумських дам.

(Я навіть
ямбом підсюсюкнув,
щоб лиш
сподобатися вам).
Вам би
довелося
кинуть ямб гаркавий.
Наші пера —
вила
та багнета грань —
битви революції —
сильніші від «Полтави»
і любов
величніша
онєгінських кохань.
Бійтесь пушкіністів.
Старомозкий Плюшкін
вихопить перце
й полізе
з перержавленим.
— Теж, мовляв,
у лефів
об'явився Пушкін.
От арап!
А ще змагається
з Державіним...
Я люблю вас,
та живого,
а не мумію.

Навели
хрестоматійний глянець.
Ви
в житті
своєму
також
— думаю —
добре бушували.
Африканець!
Сучий син Дантес!
Жінкам була морока.
Ми б його спитали:
— Хто батько ваш і мати?
Що ви поробляли
до 17-го року? —
Більше б вам того Дантеса й не видати.
Тільки
що ж базікання!
Спіритизм неначе.
Що ж, мовляв,
невільник честі...
загинув десь один..
Їх чимало й зараз,
молодчиків гарячих,
безміру
охочих
до наших дружин.
Хороше у нас,
в радянськім краї.

Знай — працюй,
і жити вільно й хлібно.
Тільки от
поетів,
як на жаль, немає —
та, можливо,
їх і не потрібно.
Ну, пора:
проміння
лине в хмарі.
Як би міліціонер
отут нас не застав.
Вже до вас
привикли
на Тверськім бульварі.
Ну, давайте
підсаджу
на п'єдестал.
За життя ще
пам'ятник
мені б якраз по чину.
Динамітом би
рвонув —
без вороття!
Ненавиджу
усяку мертвечину!
Сповна люблю
усяке я життя!

1924

ПРОЛЕТАРЮ, В ЗАРОДКУ ЗАДУШИ ВІЙНУ!

(Майбутні)

Дипломатія

«Містер міністр?
How do you do? [1]
Ультиматум минув.
Поступки?
Не йду.
Крупп має
перед фірмою Морган
три мільярди
й карбованець
боргу.
Обложити обрії!
Почати бої!
Буде здобич —
вам пай!
Люди — ваші,
витрати —
мої.
Good bye!» [2]

Мобілізація

«Сміт і син.
Самоговірний ящик».

[1] How do you do? — Як поживаєте? *(Англ.)*
[2] Good bye! — До побачення! *(Англ.)*

Ящик
міністр
підсунув під ніс.
В розтруб труби
мембрані говорящій
сорок
секунд
бубонів міністр.
Соте авеню.
Батько родини.
Тане,
слухаючи
доччин фальцет.
Записав
з грамофона
місце й годину.
Фармацевт як фармацевт.
Незрушні очі
з-під сірих масок
п'ятьох
— кожен
на вигляд водолаз —
втупились
в триста балонів газу.
Блок
із хвилинку
з вереском лазив,

вантажачи
в кузови
«чумний газ».
Клуби
нью-йоркські
розкрилися
в строки.
Раз
не відрізнявся
від інших разів.
Фармацевт
аж сяяв,
убивши в покер
Флеш-роялем
— чотирьох тузів.

Наступ

Штаб аерогаваней довго не думав.
Повітровійськелектрик
Джім Уост
увімкнув
в трансформатор
заатлантичних струмів
триста ліній —
зюйд-ост.
Авіатор
в карті
на ціль польоту

вкреслив
по лінійці,
в лінію лінію.
Рівно о п'ятій
без механіків і пілотів
злетіли
триста
страховищ з алюмінію.
Фабрикою вітру
в захмарні нетрі
трикутник
триста гвинтів всвистав.
Швидкість —
шістсот п'ятдесят кілометрів.
Дев'ять
тисяч
метрів —
висота.
Не збочили,
хоч гроза,
хоч вітер різко вив,
тільки
наче
гігантський кольт —
над кожним аеро
сухо потріскував
струм
в 15 тисяч вольт.

Стали
над місто
ворожим кільцем.
Хто помер —
щастя тому.
Знайте,
буржуями
спалювані живцем,
найновіший винахід:
«крематорій на дому».

Бій

На смерть
не готуючись
серед ночі,
місто
в спокійному сні собі
дише.
Виповзло
триста,
до димочка димочок.
Спіраллю
униз пішли, засмердівши.
Якась пташка —
дріб'язок,
гороб'ісько —
падала в каміння —
реберця на дрізки.

Дах
на рейхстагу,
лаками сяючи,
за дві секунди
посивів весь.
Безбарвний дух,
по етажах сповзаючи,
осідав
у будинках
насподі десь.
«Рятуйся, хто може,
з десятого
плига...»
Слово
скорчилось
в схололому піднебінні.
З хвилинку подригавши,
з ногою нога
поруч
обидві
лягли
спокійні.
Безумні
думали:
«Ублагаєм,
умолим».
Коли ж, повисівши,
розтанув
газ,—

ні людини,
ні звіра,
ні молі!
Життя
було
і щезло враз.
Чотири
аеро
знизилися косяком,
промені
схрестивши
величезним іксом.
Був труп
— і зник.
Був дім —
зник, зметений.
Промінь
спік
фіолетовий.
Зробили чисто.
Ні диму,
ані хмарки.
Зірвали,
зрили,
змили,
змели.

І місто
лежить,
як погашена марка
на бруднім,
подертім
пакеті землі.

Перемога

Морган.
Дружина.
Шампанське
піниться.
Мружачись
на незрушну тушу
в корсетах,
Морган сказав:
— Дарую
імениинниці
трохи пошарпаний,
та гарнесенький маєток!

Товариші, не допустимо!

Зараз
підсумована
велика війна.
Пишуть
мемуари
історії писці.

Та біль близьких,
любих нам
ще
кричить
із сухих цифр.
30
мільйонів
на мушку взято,
сотням
мільйонів —
ридай та стогни!
Але й це
пекло
видасться святом
проти
майбутньої
готованої війни.
Усіма спинами,
в полонах шмаганими,
руками,
від яких
ампутаційні ломились,
всіма,
що ниють по осені,
ранами,
усією тріскотнею
усіх милиць,
дірами ротів
— почоломкала смерть! —

голосом,
вереском газового болю —
сьогодні,
світе,
гукни:
— Геть!!!
Не буде!
Не хочемо!
Не дозволим!
Націям
нема
ворогів націй.
Ворог
миру
вигадав
отак.
Не проти націй
має піднятись
робітник світу,
світу батрак.
Іди
в нестримнім червонім потопі,
багнети
останні
атакою вистав!
«Фрази
про мир —
це безплідна утопія,

поки
не експропрійовано
клас капіталістів».
Сьогодні...
завтра...
а все ж подужаєм!
Хто винен —
смерть.
Подвійна — хто ні.
Винищіть
жирних
десятки й дюжини.
Світові — мир,
війна — війні.

1924

ІДУ

Квитка —
цок.
Щоку —
цмок.
Свисток,—
і мчимо туди саме,
куди,
мов рибки,
на моди гачок
пливуть
кругосвітні мадами.
Сьогодні приїде —
почвара з почвар,
а взавтра —
приглянеться метко:
і місто,
і рот
повнісінькі чар —
помади,
вогнів косметика.
Веселих
тягне туди, в оту даль.

В Парижі забудеш
печалі!
В Парижі —
площа
і та — Етуаль [1],
а зорі —
то всі етуалі.
Засвистуй же,
пнися,
і врізуйся, й ріж
в Брюсселі і Льєжі
щосили.
Але ножем
і Брюссель, і Париж
тому,
хто, як я, обрусіли.
Тепер би
в сани
з ногами —
неначе в газеті —
в снігах...
Свистіть,
замітайте снігами
бурани
в херсонських степах...

[1] Е т у а л ь — зоря *(франц.)*.

— Вечір,
вогники,
сніги,
без кінця дорога,
рветься серце од нудьги,
в грудях же —
тривога.
Ех, раз
і ще раз,
спів — бас.
Ех, раз
і ще раз,
рим брязк.
Ех, раз,
і ще раз,
та й іще багато раз.
Люди
всіх земель і рас,
копаючи порядків ланки,
побачивши,
як я
себе потряс,
скажуть:
з лихоманки.

1925

ВЕРСАЛЬ

Цим шляхом
в шовках
золочених візків
незліченні Людовіки
спішили
в палац,
трусячи громіздкі
тілес десятипудовики.
І стегон
своїх
одмахав шатуни
по нім,
без корони й карет,
як біг із Парижа,
згубивши штани,
під грім
марсельєзи
Капет [1].
Тепер
цим шляхом
веселий Париж
ганяє,
автами сія...

[1] Капет — король Франції — Людовік XVI.

Кокотки,
рантьє, полічивши бариш,
американці
і я.
Версаль.
Перша фраза:
«Добре жили зарази!»
Палаци
на тисячі зал і кімнат,
столів
і ліжок
ряди.
Другі
такі
побудуєш навряд,
хоч ціле життя —
кради!
А за палацом
на різні
боки,
щоб життю
раділа
душа б,
ставки,
фонтани,
і знову ставки,
з фонтаном
із мідних жаб.

І скрізь,
в заохоту
жантильних манер,
обабіч стежок статуї —
самі Аполлони,
а всяких Венер
безруких —
без ліку в саду їх.
А далі —
житла
для їх Помпадурш —
Великий Тріанон
та Малий.
Отут
Помпадуршу
водили під душ,
а тут
спочивальні були.
Дивлюсь на пишноту —
яка ж не нова!
аж дух спирається
з вишуканої!
Неначе
влип
в акварель Бенуа [1]
до якихось
ахматовських віршиків.

[1] Бенуа — російський художник.

Я все обдививсь,
обійшов навколо.
Мені
над усі ці предмети
найбільш
до вподоби
припала розколина
на столику Антуанетти [1].
У нього
штика революції
клин
встромили,
коли
санкюлоти
під сміх
і співи
звідціль потягли
королевку
до ешафоту.
Дивлюся,
проте,—
привабні краєвидики,
сади привабні —
у розах!
Мерщій би
культуру
такої ж виробки

[1] Марія-Антуанетта — французька королева, яка була страчена під час революції.

та в новий машинний
розмах!
В музеї
вимести
халупки оці б!
Сюди б —
сталевий
і скляний
робітничий палац
на мільйони осіб,—
такий,
щоб аж боляче глянуть!
Всім, хто ще має
купони
та монети,
всім царям,
хто є ще,—
у науку
з гільйотини неба,
головою Антуанетти,
сонце
покотилось
на будівлі в муках.
Розпливлась
і лип,
і каштанів товпа,
листячко
вкрила роса.

Прозорий
вечірній
небесний ковпак
закрив
музейний Версаль.

1924

ЖОРЕС[1]

Листопад,
а париться
натовп густий.
Дивлюсь,
як по вулиці хутко
на шинах машинних
кулі
товсті
катаються
у трикутках.
Закривавлені руки
помивши
з війни
і зміркувавши
тверезо,
нову
комерцію
крутять вони —
хотять спекульнуть на Жоресі.
Покажуть трудящим —
погляньте
он,

[1] Жорес Жан (1859—1914) — вождь французької соціалістичної партії.

він
поруч
наших героїв.
Жорес —
це справжній француз,—
Пантеон [1]
недарма
його
упокоїв.
Готові
потоки
плачливих фраз.
Ескорт,
колісниці —
ефект!
Ні з місця!
Скажіть-но,
ким із вас
крізь вікно
вбитий
Жорес?
Тепер
прийшли
панахидами вить.
Пильнуй,
робітничий клас!
Товаришу Жорес,
не дай забить

[1] Пантеон — місце поховання видатних французів.

себе
у другий раз.
Не дасть.
В новий
повівши рейс
під вітрилами
стягів
людський флот,
громовий і живий,
як і колись,
Жорес
приходить в Пантеон
по вулиці Суфло.
Він в цих піднесених криках тепер,
в знаменах,
у кроках,
в горбах:
«Vivent les Soviëts!..
A bas la guërre!..
Capitalisme à bas!..» [1]
I ось —
вогонь розгоряється
й мчить,
і співом
червоніють роти́.

[1] Хай живуть Ради!
Геть війну!
Геть капіталізм!

І знову —
здається —
в диму
гармаші
ідуть
на паризькі фронти.
До книжкових вітрин
притисли,
й старі
із книжки
виходять
тіні.
І знову
71-й рік
постає
з сторінок в шелестінні.
Гора
на грудях
могла б підняться.
І гнів
роздирає рот —
хто смів сказать,
що ми
в сімнадцятім
зрадили
французький народ?!
Неправда,
ми з вами,
французькі блузники.

Забудьте
це слово —
наклеп воно.
На всіх барикадах
ми — ваші союзники,
робітники Крезо
й робітники Рено[1].

1924

[1] Крезо і Рено — фабриканти.

КАФЕ

Кажемо
за звичаєм старим:
всі дороги
приводять в Рим.
Не те
у монпарнасця [1].
Готовий поклястись —
і Рем,
і Ромул,
і Ремул, і Ром
в «Ротонду» прийдуть
або в «Дом» [2].
В кафе
скеровує за кроком крок
бульварне
річище струнке.
Впливаю і я:
«Carçon, un grog
amèricain!» [3].

[1] Монпарнас — квартал художників у Парижі.
[2] «Дом», «Ротонда» — кафе у Парижі.
[3] «Carçon, un grog amèricain!» — «Гарсон, американського грогу!»

Спочатку
у вилиці,
й губи
з словами
кафейний гомін зливав.
Аж ось
пішли
вилуплятись крізь гамір
і ліпляться
в фразу
слова:
— Тут
Маяковський
чогось шалається,
не бачили?
такий кривов'язий.
— А з ким він ішов?
— З Миколою Миколаїчем.
— З яким?
— Та з великим князем...
— З великим князем?
Та годі брехать!
Він лисий,
як шкіра
долонь...
Чекіст він,—
присланий,
щоб підірвать...

— Кого?
— Буа де Булонь...
Поїдь, мовляв, Мишка...—
Його поправили.
— Ви брешете,
аж бридко слухать —
зовсім не Мишка він,
а Павлик.
Бувало, сядем:
Павлуха
навпроти
жінки своєї,
княжни,
брюнетки,
років із тридцять...
— Чия?
Маяковського?
В нього немає жони
— Та є жона —
імператриця.
— Хто?
Її ж розстріляли!
— Он,
і ви повірили,
ваша милість!
Її ж Маяковський врятував
за трильйон!
Вона же ж
омолодилась! —

Розсудливий голос:
— Ет,
не брешіть —
Маяковський — поет.
— От-от,—
втрутилось двоє дуриндасів,—
наприкінці сімнадцятого року
Чекою
в Москві
конфіскований Некрасов
і відданий
Маяковському без строку.
Ви думаєте —
сам він?
Здасть за своє,
з власного —
ні на жодній
сторінці.
Дістане Некрасова
та й продає
на день
по десять червінців.—
Де ви,
свахи?
Підведись, Агафіє!
Пропонується
жених небачений.

Де ви бачили,
щоб чоловік
такої біографії
так би й посивів,
для шлюбу втрачений?!
Париж,
чи тобі,
століть столиці,
до лиця
емігрантська ця нудь?
Змети
із-за вух
емігрантські плітки ці.
Провінція! —
не продихнуть!
Я вийшов
замислений:
чорт його зна!
Аж плюнув
з такої напасті.
У вухах
діра
не в усіх наскрізна,—
декому
може й запасти!
Отож, як прочитаєте
надруковане чітко,

що Черчіллю
Маяковський
другом довіреним
або
що одруживсь я
з Куліджевою тіткою,
то, будь ласка,
не йміть віри їм!

1925

ПРОЩАННЯ

В авто,
розбивши останню з монет.
— О котрій годині в Марсель? —
Париж
біжить,
виряджає мене,
красу
неможливу несе.
До очей
підходить,
сльозина свіжа,
серце
вмить
сантиментальністю розквась!
Я хотів би
жить
і вмерти у Парижі,
якби не була
така земля —
Москва.

1924—1925

ШІСТЬ МОНАШОК

Піднісши
печені
картопельки личок,
чорніш
за негра,
що й не бачив бань,
шестеро найсвятобожніших католичок
влізло
на борт
пароплава «Еспань».
І спереду,
й ззаду
за шворку рівніші,
хустки,
як з вішалки,
теліпаються з пліч;
обличчя
вгорнули
в гофровані брижі,—
так поросят
прикрашають
у великодню ніч.
Хай роками сповняється
життя мого квота —

досить
згадати
оту мороку,
як позіхання
роздирає
рота
ширше за Мексіканську затоку.
Тверезі,
чисті,
як порошки лікувальні,
обідають ескадроном,
займаючи шестеро місць.
Пообідавши, вкупі
простують до вбиральні.
Позіхнула одна —
позіхають шість.
Замість відомих
симетричних частин,
де у жінок опуклість,—
у них виїм:
в одній виїмці —
хрест один,
в другій — медалі
з Левом
та з Пієм.
Продерши очиці
раніш, аніж можна,—

в раю
(мовляв!)
будем довго спатки,—
оркестром без диригента
свої подорожні
виймають
євангелятка.
Прийдеш серед ночі —
сидять і белькочуть.
Вже й ранішні роси —
белькочуть, стервози!
І вдень,
і вночі, і в світанки гожі
сидять
і белькочуть
дурепи божі.
Коли ж
день
раптово спохмурніє трохи,
йдуть до кабіни,
12 галош
укупі взувають,
і знову святохи
ідуть і гугнявлять,
вганяючи в дрож.
Мені б
мову іспанську!
Я б запитав тоді он як:

— Ангелиці,
щиру
відповідь поету дайте —
якщо
люди ви,—
хто ж
тоді
гайвороння?
Якщо ж
гайвороння ви, то чому ж не літаєте? —
Агітпропнику!
не пнись дарма із шкіри!
Обшукай
всього світу
кутки,—
не вигадає
найкращий безвірник
шарж
більш блюзнірський
такий!
Радій же, Ісусе, веселися,
з цвяхів у дошці
не витягай ноги,
а вдруге з'явишся —
сюди
не пнися —
все одно
повісишся з нудьги!

1925

АТЛАНТИЧНИЙ ОКЕАН

Іспанський камінь
блищав-білів,
а стіни —
зубцями пил.
Пароплав
до дванадцяти
вугіль їв
і прісну воду пив.
Повів
пароплав
своїм носом в залізі —
і враз,
сопучи,
втягнув якорі
і понісся.
Європа
зникла від нас.
Біжать
по бортах
водяні
скиби,
величезні,
мов літа.

Наді мною птиці,
піді мною риби,
а навкруг —
вода.
Всі дні
грудьми своїми атлетичними —
то роботяга,
то п'яний, як дурман,—
зітхає
і гримить
Атлантичний
океан.
«Якби, братці,
до Сахари добраться...
Розвернись і плюнь —
пароплав внизу.
Хочу — топлю,
хочу — везу.
Добру юшку з вас
зготую враз.
Нам люди не до речі —
малі для обіду.
Гаразд,
не перечу;
нехай їдуть...»
Хвилі
нас бентежити майстри:

юність виплеснуть;
іншому —
голос милий.
Ну, а мені б
ізнов
розгортать прапори.
Ген пішло,
заторохтіло,
загриміло.
І знову
вода
вгамувалась безкрая,
і сумніви в кожного
зникли цілком.
І враз
звідкілясь —
біс його знає! —
звівся
із хвиль
водннячий
Ревком.
Дивлюся за поручні.
Працюйте, друзі, не ремствуйте!
Під трапом,
що висне
ажурним містком,
при океанському підприємстві

пітніє
над чимось
хвиль місцевком.
І під водою,
діловито й тихо,
палацом
зростає
коралів хатка,
щоб краще жила
трудова китиха,
працьовитий кит
і дошкільні китятка.
Вже й місяць
лежить,
мов дорога широка,
хоч прямо
на пузі,
мов сушею, лізь.
Та ворог не сміє —
Атлантичне
око
дивиться
пильно
в небесну вись.
То стигнеш,
укритий місячним лаком,
то стогнеш,
облитий піною ран.

Дивлюсь,
дивлюсь —
і завжди однаковий,
рідний,
близький мені океан.
Повік
твій гуркіт
затримає вухо.
Я в очі
тебе
увібрати рад.
Могуттям,
і ділом,
і кров'ю,
і духом —
моєї революції
старший брат.

1925

БЛЕК ЕНД УАЙТ[1]

Якщо Гавану
окинеш оком —
рай-країна,
очам відрада.
Між пальм
фламінго
рожевобокі;
колларіо[2]
квітне
по всій Ведадо[3].
В Гавані
все
розмежовано чітко:
у білих долари,
у чорних — ні.
Ось чому
Віллі
стоїть із щіткою
в «Енрі Клей енд Бок компані».
Навимітав
чимало
за
вік свій Віллі —

[1] Блек енд уайт — чорне й біле *(англ.)*.
[2] Колларіо — гаванські квіти.
[3] Ведадо — квартал багатіїв.

самих порошинок
цілий ліс,—
ось чому
волос у Віллі
виліз,
ось чому
живіт у Віллі
вліз.
Малий в нього радощів тьмяний спектр·
шість годин поспать до ладу,
та ще хіба
злодій —
портовий інспектор
негрові
кине
цент на ходу.
Та як встережешся од цього бруду?
Хіба що
почали б
ходить на голові.
Та й то
грязюки
ще більше буде:
волосинок безліч,
а ніг — дві.
Поруч ішла пишновбрана Прадо [1].

[1] Прадо — головна вулиця Гавани.

Полиском,
ляском —
триверстий джаз.
Дурневі здасться,
що, може, й справді,
рай колишній
в Гавані якраз.
Мозок у Віллі
од злиднів знесилів,
що посіяв,
те й росте от.
Одним
єдине
затямив Віллі
твердіш
за камінь
пам'ятника Масео:
«Білий їсть ананас спілий,
чорному —
сама гнилизна.
Білу роботу
робить білий,
чорну —
чорний, зрання допізна».
Обмаль питань Віллі свердлили.
Та було одне
закарлюка з закарлюк.

І коли
це питання
влазило в Віллі,
щітка
падала
з Вілліних рук.
І треба ж було,
щоб випадок привів
До Енрі Клея,
короля сигар,
найвеличнішого з цукрових королів,
білішого
за отари хмар.
Негр
підходить
і мовить несміло:
«Ай бег юр пáрдон [1], містер Брегг!
Чому і цукор,
білий-білий,
має виробляти
чорний негр?
Чорна сигара
вам до вус не пасує,—
вона для негра
з чорними вусами...
Коли ж
вам кава
з цукром смакує,

[1] Ай бег юр пáрдон — прошу пробачити *(англ.)*.

цукор
робити
самі б ви мусили».
Таке запитання
не минеться даром.
Король
біловидий
одразу пожовк.
Крутнувся
король
згідно з ударом,
викинув дві рукавички
й пішов.
Квітли
навкруг
чудеса ботаніки.
Банани
сплелися
в суцільний дашок.
Витер
негр
об білі підштаники
руку,
що втерла крові струмок.
Негр
підбитим носом
шморгнув востаннє,
щітку підняв,
тримаючись за щоку.

Звідки знать йому,
що з таким питанням
треба звертатись
в Комінтерн,
в Москву?

1925

МІЛКА ФІЛОСОФІЯ НА ГЛИБОКИХ МІСЦЯХ

Якщо не Толстим,
так товстим я стану,—
їм,
пишу,
од спеки балда.
Хто не філософствував над океаном?
Вода.
Океан
учора
кипів гаряче,
сьогодні
ніжніш
від голубки на яйцях.
Яка різниця?
Усе тече...
Все зміняється.
Єсть
у води
своя пора:
години спаду,
години припливу.
А в Стеклова [1]
вода не збувала з пера.

[1] Ю. Стеклов — тодішній редактор газети «Известия».

Несправедливо.
Рибонька дохла
                        пливе одна.
Висять плавнички,
                          мов підрізані крильця.
Пливе тижнями,
                       й нема їй —
                                          ні дна,
ні покри́вця.
Назустріч
                  пароплав —
                               тюлень, та й годі! —
його із Мексіки
                        гойдає вода.
А ми до Мексіки.
                          Такий розподіл
труда.
Це кит — запевняють.
                               Може, і так.
Він — як риб'ячий Бєдний.
                                        На тушу дивлюсь.
Тільки в Дем'яна вуса назовні,
                                              а в кита
всередині вус.
Роки — чайки.
                      Злетять в небеса —
і в воду —
                 по рибку, по черепашки.

Зникли чайки.
Правду сказать,
де пташки?
Я родився,
ріс,
годували із соски,—
жив,
робив
до сивої голови...
Ось і життя мине,
як минули Азорські
острови.

1925

СИФІЛІС

Пароплав підповзе,
заскавчить,
загуде,—
і двигунів
замовкає перéгра.
На палубі
тільки 700 людей,
а решта — негри.
Катерок
десь ізбоку
надбіг.
Пробігши по трапу крутому,
лікар дививсь з окулярів товстих:
«Хто хворий на трахому?»
Прищі замастивши,
щоб грим не сповз,
навівши на м'ясо косметику,
перший клас
проходив
повз
вельми привітного медика.
З двоцівки ніздрів
пускаючи дим,

закручений
кільцями в штифт,—
перший ішов у сяйві своїм
свинячий король —
Свіфт.
Люлька
смердить,
завдовжки з метр.
Підступи до такого —
спробуй!
Крізь шовк кальсон,
крізь пухнастий светр
піди,
роздивись хворобу.
«Острове,
стеж,
не піддайсь на обман!
Зупинити його звеліте!»
Та чемно
вклоняється
капітан
і сходить Свіфт —
сифілітик.
За першим класом
клас оцей,
лікар
поліз
і до вух, і до брів,

до рота
і до очей.
Губу
закопиливши,
дивився він,
виглядаючи
якнайсуворіше,
і вирішив
трьох
надіслать в карантин
із
другокласного зборища.
За другим
посунув
третій клас,
негрів явивши тьму.
Лікар поглянув:
саме час
коктейлів
хильнуть
йому.
Хай лізуть назад
і старі і малі!
Хворі —
це ясно всім.
Вигляд брудний...
Та й взагалі
віспи не щеплено їм.

Ридма ридають
негри в біді.
Тома
трясе
від судом.
Віспу
прищеплять узавтра —
тоді
додому
повернеться Том.
На березі
Тома
дружина пригорне.
Волосся,
мов нафта,
ллє.
І шкіра її,
блискуча і чорна,
як вакса
«Чорний лев».
Доки
плентався Том
по працях,
— на Кубі
залицяльників сила —
жінку його
прогнали з плантацій,
бо натурою не відробила.

Місяць
в океан
нажбурляв монет,
хоч кидайся,
збігши на насип!
Без хліба,
без м'яса
не тиждень мине,—
тижнями
їж ананаси.
Знов пароплав
пригвинтився гвинтом.
Тижні
на другий чекати!
Як же з голодним
ждать животом?
— Забув,
розлюбив
і покинув Том!
Білих
вподобав дівчаток! —
Жінці не вкрасти
і не заробить.
Скрізь
полісмени під зонтиком.
А в містера Свіфта
останню хіть
роздмухала
ця екзотика.

Під білизною
аж упрівало
сальце,
чорненького хтівши м'ясця.
Він тикав долари
в руку, в лице
по виголоднілих місяцях.
Із вірністю
шлунок
порожній давно,
зіткнулись на тисячі лез.
Вона
непохитно рішила:
«No!»,—
і глухо сказала:
«Yes!» [1]
В двері
пропхався нічної пори
підгнилий містер Свіфт.
Нагору
його та її
в номери
загвинтив запобігливий ліфт.
З'явився Том
днів через два.
Тиждень
спав чи куняв на призьбі.

[1] «No» — ні, «yes» — так *(англ.)*.

Радів він,
що є
і хліб,
і грошва,
і що не вчепитись віспі.
Та день прийшов,
і до шкур
в темноті
узори чудні якісь влипли.
І діти
у матері в животі
глухли,
німіли й сліпли.
Перегортались роки,
щодня
суглоби ламаючи
й ребра,
і хтось половину
від тіл одійняв,
і витягнув руки
на жебри.
Увага до негра
тепер глибока.
Коли збиралася паства,
моралі
наочний цей доказ
наводив
побожний пастор:

«Його
та її
бог карать призволя
за те, що
водила гостей!»
І злазило чорного м'яса ґнилля
з гнилих
негритянських костей.
З політикою
не думав зв'язаться я.
А так змалював —
для видика.
Кажуть одні —
«цивілізація»,
інші —
«колоніальна політика».

1926

ХРИСТОФОР КОЛОМБ

Христофор Колумб був Христофор Коломб — іспанський еврей.

З журналів

1

Бачу, як тепер,
недоїдки з пляшками...
В портиську,
відомім
тільки шинком,
Коломб Христофор
з гульвісами-дружками
сидять,
насунувши
шляпи бочком.
Христофора лютять,
всі шпильки Христофору:
«Що ви за нація?
Сіон один!
Усяк португалисько
дасть тобі фору!»
Отак допекли Христофору,
що він
покрив
дисканточком
постріли пробок
(чіплянням
еврею дошкулили вкрай):

«Чого ви пнетесь:
Європа та Європа!
Візьму і відкрию
незнаний ще край!»
Дивуються друзі:
«Що з Коломбом?
Вина не п'є,
не гуляє ніде.
Стежити треба —
не здурів од дум би.
Всю ніч сидить,
циркуля не покладе!»

2

Мертва хватка в молодому євреї —
думає,
не їсть,
недосипає вночі.
Лакеїв відтягує
за фалди лівреї,
лізе
аж в спальні
королів і багачів.
«Коралами торгуєте?!
Дешевше редиски!
Кожен хлопчик
наловить
сам.

Інша справа
матерік індійський:
не барахло —
перлини,
бірюза!
Справа певна:
ось вам карта.
Оце океан,
а це от — ми.
Пунктиром путь —
і брильянтів карати
на кожен позичений полтиник
візьми».
Тісно гендлярам.
Тягне їх з країни.
Суходолом
і за рік
не добреде караван.
І закапали
пезети
і флоріни
Христофору
в продірявлений гаман.

3

Ідуть
найзухваліші
з ланців ланці.

Позаду — тюрма.
Попереду —
хоч би гріш!
Араби,
французи,
датчани
та іспанці
лізли
на Коломбів корабель
чимскоріш.
«Хто тут Коломб?
До Індії?
Діло!
(Чого не відкриєш,
коли марш в животі!)
Викочуй на палубу
бочку білого,
а там
вези
хоч до всіх чортів!»
Прощання — як личить.
Не від'їзд, а помпа.
День
мочили вуса
в напоях вони.
Час
виміряли,
вглядаючись в компас.

Плутали
сп'яну вітрила й штани.
Ледь не збили
маяк з розгону.
Палубних
на палубі
вбік повело,
і ось,
можливо,— звідсіля,
з Жижону,
звівши всі вітрила,
шугнув Коломб.

4

Мені до серця припала думка оця,
що по цих от хвилях
і Коломб полинув,
що в цю ж таки воду
в Коломба з лиця
стікали в
поту
втомлені краплини,
що в небо оце,
вдивившись здаля,
в цю хмарку на півдні
уздовж
виднокруга —

«На щогли, братва!
Погляньте,—
земля!» —
гукав,
утрачаючи розум, юнга.
І знов
океан
з безмежжя розкосого
вбивав
в небеса
з громом, з гуркотом клин,
а потім
братався
з нуртом сарагосовим,
і вкупі
тягнули жмутки травин.
Він
бурі цієї ж слухав лади.
Коли ж
затихає буряний хор,
ввижаються
в водах Коломба сліди,
спрямовані
на Сан-Сальвадор.

5

Виростають дні
у місяці бородаті.
Мре
молодик
у щогли на клу.
Казивсь океан,
почало йому набридати.
Лютує Христофор,
замучивсь Коломб.
З тисячної хвилі його кораблик
з'їхав.
На тисяча першу
дереться нерадо.
Бачили Атлантичний?
Тут не до сміху!
Команда лютиться,—
стомилась команда.
Шепочуть:
«Чорту потрапили в пучки.
Дома погано?
Тишина й благодать.
Знаємо
всі ці
жидівські штучки —
різні там
Америки
закриват і відкривать!»

За капітаном ходять по п'ятах.
«Вернись! — говорять,
кинджалами світять.—
Який ти не єсть
капітан-розкапітан,
а ми тобі теж не нікчемне сміття».
Лазить Коломб
на брамсель з фока,
очі аж вирячив,
схуд лицем.
Взявся на хитрощі:
вигадав фокус
із славнозвісним Колумбовим яйцем.
Що яйце?
На день потіхи.
Життя
і на день не обдуриш — дзуськи!
Команда Коломбу
загрожує лихом:
«Зашморг
міцний
з генуезької мотузки.
Кінчай,
Христофоре,
свій вік,
далебі!..»
І кортики в тьмі
вже поблискують.

— «Земля» —
Горизонт в туманній
габі.
Отак, як вдивляюся
зблизька я
у з'явлену Мексіку,
в берег морський
вдивились.
То привид чи дійсність:
з кільцем екватора
в ніздрі тугій
підводивсь
материк індійців.

6

Роки минули.
Хрипливим дідком
зробивсь Атлантичний,
гордий змолоду.
З бортів «Мажестиків»
зухвалим плювком
всяка шушваль
плює
тобі в бороду.
Коломбе!
Нині твій спадок втрачено!
Твої нащадки
в смердючих трюмах,

з машинним пеклом
в сусідстві гарячому,
лежать,
щоб нишком
дрімать і думать.
А зверху,
в квітках першокласних розеток,
качаючись пузом
від танців
до п'янки,
в затишку читален,
кіно
і клозетів
качаються донни,
синьйори
та янкі.
Ти дурний, Коломбе,—
скажу по честі.
От коли б на мене,
то за цю наругу
я б Америку закрив,
трішечки почистив,
а тоді
знову відкрив би —
вдруге.

Атлантичний океан
7 липня 1925 р.

БРОДВЕЙ

Асфальт — як скло.
Іду й дзвеню.
Ніде ні травинки
не стріти.
На північ
із півдня
ідуть авеню,
на захід зі сходу —
стріти.
А поміж —
(куди їх завіз будівник!) —
звелися угору й вшир
будинки
страшенної довжини
до місяця і до зір.
Янкі лінується
пішки ходить,—
всюди
ліфти зрослй.
Людський приплив
в 7 годин,
в 17 годин —
відплив.

Скреготе механіка
всюди там,
а люди
німі у дзвоні.
І лиш припиняють
жувать чуїнгвам [1],
щоб кинути:
«Мек мóней?» [2]
Дитині
мати груди дала —
швидше смокчи,
бо спізнишся!
І смокче
груди воно,
як долар,
як в справжнім
серйознім
бізнесі.
Праця кінчилась.
Тіла людей
пливуть в електричні рейди.
Хочеш під землею —
бери собвей [3],
на небо —
бери елевейтер [4].

[1] Чуїнгвам — гумка для жування.
[2] «Мек мóней?» — «Робиш гроші?» — замість вітання.
[3] Собвей — підземна міська залізниця.
[4] Елевейтер — надземна залізниця.

Вагони
ідуть,
і димам під зріст,
і в п'ятах
будинків труться,
і винесуть
хвіст
на Бруклінський міст,
і лізуть
в нору
під Гудзон.
Ти очманів,
ти засліп сливе,
та звуків
пливе потоп.
По тімені
стукає:
«Кофе Максвéл
гуд
ту ді ласт дроп»[1].
А потім
як вдарить
вогнів маяк!
Ну, й ніч-бо, скажу вам,
тамечки!
Праворуч поглянеш —
мамо моя!

[1] «Кофе Максвéл гуд ту ді ласт дроп» — реклама: «Кофе Максвела добре до останньої краплини».

Ліворуч —
матінко-мамочко!
Послухати б вам, як місто реве!
Я сам в нім
кінця не знайду.
Це вам Нью-Йорк.
Це вам Бродвей.
Гау ду ю ду!
Та
кашкета
не скину тут
я,
хоч
захоплений Нью-Йорком городом.
В нас, радянських,
гордливість своя:
на буржуїв
ми дивимось згорда.

1925

ПОРЯДНИЙ ГРОМАДЯНИН

Якщо пильність твоя
зім'ялась,
запал випили
неп і торг,
якщо ти
забув про зненависть,—
приїжджай
сюди,
в Нью-Йорк.
Щоб, у милях вулиць обплутаний,
в біль колючок
ліхтарних йоржів,
ти б зо мною
пройшов
ліліпутом
край підніжжя
їх етажів.
Бачиш —
он у смітнищах гребуться —
на недоїдках
з дітьми панькаються,
щоб в авто,
обганяючи «буси» [1],

[1] Буси — автобуси.

до палаців
неслись брильянтниці.
До віконець цих
придивіться —
тут
їм шиють убрання пишнотні.
Глушить
лиш елевейтерів криця
хрип
і кашель
кравців сухотних.
А хазяїн —
драглі многопуді,
пика
спухла на сміх чиряку,—
робітниці
— мацає груди:
«Як вподобаю,
візьму за дочку.
Двісті дам
(якщо ста замало),
знищу смуток
на вічний строк!
Дам
життя тобі —
Куні-Айланд [1],
луна-парк
на мільярд свічок».

[1] Куні-Айланд — Луна-парк.

Поведе,—
а взавтра,
мов звірі,
вовча банда
старих плетух
проститутку —
в смолу та в пір'я,
і знову —
в смолу та в пух.
А хазяїн
в готелі Плаза
через чарку
і з богом зблизивсь,—
зводить очі,
слинячи фразу:
«Сенк'ю [1]
за ґарненький бізнес!»
Не турбуйтеся
поки що
нині
за свою мораль,
за дочок-щасливиць.
Барабани
«армій спасіння»
вашу
в світ
сурмлять чеснотливість.

[1] Сенк'ю — дякую *(англ.)*.

Бог —
на вас
ніяк не розгрізниться:
з вас
і мамі їх —
на пальто,
і самому
збере на ризницю
божий мéнаджер [1], піп Платон.
Клоб [2] поліцій
на вас не звалиться.
Щоб надимався ти,
мов павич,
дивиться крізь пещені пальці
на тебе
демократ
Кулідж.
І, мацаючи
по небозводу,
вартою доларів,
святенності
й сала,
тиче
руку
ваша свобода
над тюрмою
Еліс-Айланд.

1925

[1] Менаджер — представник, організатор
[2] Клоб — палиця поліцая

СЕРГІЮ ЄСЕНІНУ

Ви пішли,
сказати б,
від турбот земних.
Порожнеча...
Летите
між зір у безвість.
Ні тобі авансів,
ні пивних.
Тверезість.
Ні, Єсенін,
це не глум,
не смішки,—
в горлі
горе комом,
не смішок.
Он —
рукою, різаною нишком,
з власними кістьми
гойдаєте мішок.
Припиніть, покиньте!
Та чи ви здуріли?

Дати,
щоб в смертельній крейді
вид
білів?
Ви ж
такого загинати вміли,
як ніхто
на світі
не умів.
Що ж таке?
чому це?
Дивування зм'яло.
Критики риплять:
— Мовляв, тому вина
те та се,
а головне,
що змички мало,
внаслідок
багато пива та вина.—
Замінити б вам,
мовляв,
богему
класом,
клас впливав на вас би,—
ви б зреклись гуляк.
Ну, а клас —
він спрагу
заливає квасом?

Клас — він також
випити мастак.
Дати б вам,
мовляв,
якогось напоста́ [1],—
він
при змісті вашому б
стояв на охороні:
в день
писали б ви
рядків
до ста,
довжелезно
і нудотно,
як Доронін [2].
А по-моєму,
здійснилась би
оця мара,
ви давненько вже
зняли б на себе руки.
Краще ж
від горілки помирать,
ніж з докуки!
Нам не скажуть,
що
цю втрату спричинило,

[1] Напостівці — співробітники журналу «На посту» — керівного органу РАПП (Російська асоціація пролетарських письменників).
[2] Доронін — сучасний поет.

ні петля,
ані складаний ножик.
Як знайшлось би
в «Англетері» [1] тім
чорнило,
вени
різати б
не довелося,
може.
Всі наслідувачі пораділи:
біс!
Над собою
майже взвод
розправу учинив.
Нащо
збільшувати
кількість самовбивств?
Збільшуй
краще
виготовлення чорнил!
Між зубів
язик
тепер навіки
упокориться.

[1] «Англетер» — готель в Ленінграді, де у 1925 р. повісився С. Єсенін. Перед смертю він порізав собі вену і написав останній вірш кров'ю.

Тут
містерії розводить
тяжко і незручно.
У народу,
майстра-мовотворця,
дзвінкотливий
вмер
гультяй-підручний.
І несуть
поезій поминальний лом,
не змінивши
з попередніх поховань,
як єсть.
У могилу
тупі рими
заганять колом,—
це ж хіба
поету
і пошана,
й честь?
Вам
ще й пам'ятника не стоїть,—
де він,
бронзи дзвін
чи до граніту грань? —
А до граток пам'яті
вже
встигли навалить

мотлох спогадів,
посвят
і римувань.
Ваше прізвище
в хустки розсоплено,
ваше слово
слинявить Собінов [1]
і виводить
під гіллям недужим —
«Ні слів, ні зітхань,
о мій дру-у-у-у-же».
Ех,
поговорити б тоном іншим
з тим от самим
Леонідом Лоенгріничем!
Встати б тут
гримлячим скандалістом:
— Не дозволю
вірш ламати й м'ять! —
Оглушити б
їх
трипалим свистом
у бабусю
й в бога душу мать!
Щоб порозліталася
нездарна пóгань,

[1] Собінов Л. В.— відомий оперний співак, часто виконував роль Лоенгріна в опері Вагнера.

тьму
здуваючи
піджачних парусів,
щоб
урозтіч би
порозбігався Коган [1],
вусів списами
зустрічних би
разив.
Нечисть
поки що
не вся добита.
В нас роботи —
тільки поспівать.
Треба
все життя
переробити,
а переробивши —
можна й оспівать.
Час оцей —
важкенький для пера:
та скажіть мені,
каліки і калікші,
де,
коли,
який великий обирав

[1] Коган П. С.— професор, критик та історик літератури.

шлях,
щоб був вторований
поліпше?
Слово —
полководець
вселюдської сили.
Марш!
Щоб ядрами
позаду
рвався час.
До минулих днів
щоб вітром стрічним
збило
лиш волосся сплутане у нас.
Для веселощів
планета наша
устаткована паскудно.
Треба
вирвать
радість
у прийдешнім дні.
У цьому житті
сконать не трудно.
От зробить життя —
куди трудніш.

1926

РОЗМОВА З ФІНІНСПЕКТОРОМ ПРО ПОЕЗІЮ

Громадянине фінінспектор!
Пробачте ласкаво
Спасибі...
не турбуйтесь...
я постою...
Я до вас
у дуже
делікатній справі:
про місце
поета
в робочім строю.
Між тих,
що мають
майно й крамнички,
і я податком
повинен караться.
Ви хочете
від мене
п'ятсот за півріччя
і двадцять п'ять
за неподачу декларацій.
Труд мій
з кожним
трудом
слід рівняти.

Погляньте —
який я вкладаю пал,
які
в моїм виробництві
витрати
і скільки тратиться
на матеріал.
Вам,
звичайно, відоме
явище «рими».
Ось
рядок
закінчився на слові
«отця»,
і через рядок
склади повторивши,
тоді ми
ставим
яке-небудь
«л а м ц а д р і ц а - ц а».
Кажучи по-вашому,
рима —
вексель.
Врахувати через рядок —
ось наказ неодмінний.
Шукаєм
дрібничку суфіксів і флексій

в порожній касі
відмінків
і дієвідміни.
Почнеш це
слово
в рядок всовувати,
а воно не лізе —
натис і зламав.
Громадянине фінінспектор,
даю вам слово,
поетові
в копієчку влітають слова.
Кажучи по-нашому,
рима —
бочка.
Бочка з динамітом.
Рядок —
це гніт.
Рядок додимить,
рядок загуркоче,—
і місто
в повітря
строфою летить.
Де дістать,
на який тариф,
рими,
щоб зразу вражали щосили?

Може,
із п'ять
небувалих рим
тільки у Венецуелі
й лишилось.
І тягне мене
в холодні
й теплі краї.
Кидаюсь,
від різних авансів і позик в утомі.
Врахуйте
квитки й подорожі мої!
Поезія
— вся! —
їзда в невідоме.
Поезія —
той же добуток радія.
Грам добутку,
рік трудів.
Марнуєш,
єдиного слова ради,
тисячі тонн
словесної руди.
Та як
спопеляє
слів цих палання
поруч
із тлінням
слова-сирця.

Слово таке
дає поривання
на тисячі літ
мільйонів серцям.
Звичайно,
поети є різного сорту.
У скількох поетів
легкість руки!
Тягне,
мов фокусник,
із рота
в себе і в інших
рядки.
Що говорити
про ліричних кастратів?!
Рядок чужий
позичить
і рад.
Це звичайна
крадіжка й розтрата
серед обсілих країну розтрат.
Ці ж бо
сьогодні
оди й балади,
що їх
під оплески ревуть ревма,
ввійдуть
в історію,
як накладні витрати,

на зроблене
нами —
двома або трьома.
Пуд,
як-то кажуть,
солі столової
з'їж
і сотню цигарок клуби,
щоб
добути
коштовне слово
із артезіанських
людських глибин.
І зразу
менший
податків стрибок.
Скиньте
з обкладання
нулі всі!
Карбованець дев'яносто
сотня цигарок,
карбованець шістдесят
столова сіль.
У вашій анкеті
запитань маса:
— Виїзди були?
чи, може, ні? —
А що, як довелося
десяток пегасів

за 15 літ
загнати
мені?!
У вас —
ви врахуйте все достотно —
про слуг
і майно моє
є графа така.
А що, коли я
водій всенародний
і одночасно —
народний слуга?
Клас
про себе
через нас виголошує,
а ми, пролетарі,—
двигуни пера.
Машину
душі
з роками зношуєш.
Кажуть:
— архів,
списався,
пора! —
Все менше любиться,
все менше дерзається,
і лоб мій
з розбігу
час крушить,

Надходить
найстрашніша із амортизацій —
амортизація
серця і душі.
І коли
це сонце,
як розжирілий кабан,
зійде
над майбутнім
без калік і старців,—
я
уже
згнию,
померши під парканом,
поруч
з десятком
колег-співців.
Ви підбийте
мій
посмертний баланс!
Я запевняю,
і знаю слів вагу:
на фоні
сьогоднішніх
ділків і пролаз
я буду
— один! —
в непролазнім боргу.

Обов'язок наш —
сиреною
ревіти
в тумані міщанства,
в бурі шаленій.
Поет
завжди
боржник всесвітній,
що платить
на горе
проценти
і пені.
Я в боргу
перед бродвейською лампіонією,
перед вами,
багдадські небеса,
перед Червоною Армією,
перед вишнями Японії —
перед усім,
про що не встиг написать.
А нащо
взагалі
оце стільки вміння?
Щоб цілитись римою
й виказувать хист?
Слово поета —
ваше воскресіння,
ваше безсмертя,
громадянине канцелярист.

Через століття,
в паперовій рамі,
візьми рядок
і час поверни!
І встане
в день цей
з фінінспекторами,
з сяйвом чудес
і брудом чорнил.
Сьогоднішній жителю гоноровитий,
виправте
в Енкапеес
на безсмертя квиток
і, обрахувавши
вплив віршів,
розкладіте
заробіток мій
на трьохсотлітній строк.
Та сила поета —
не тільки прикмета,
що,
вас пригадавши,
хтось в майбутнім гикне.
Ні!
І сьогодні
рима поета —

ласка
і лозунг,
батіг
і багнет.
Громадянине фінінспектор,
я виплачу п'ять,
всі
нулі
скинувши звідціля!
Я
по праву
вимагаю п'ядь —
в ряду
найбідніших
робітників і селян.
Коли ж
вам здається,
що тільки й було —
чужі словеса
вживати,
то ось вам,
товариші,
моє стило́
і можете
самі
писати!

1926

АНГЛІЙСЬКОМУ РОБІТНИКОВІ

Вокзал заціпенів,
завмирає док.
Поліція скрізь,
не пройдеш кроку.
Від літери кожної —
біди холодок,
як в перший день
сімнадцятого року.
Шиї сталеві
звернули радіо.
Слухають.
Слухають,
щó за Ламаншем.
Зрадять.
Здадуть.
Чи нас, може, справді
привітають червоним стягом нашим.
Чую. Чую —
машини ревуть,
брязкіт зброї,
цокання шпор.
Це у док
страйколоми йдуть.
Море,
виплесни
в морду їм шторм!

Чую —
човгає палацівська челядь
до Болдуїна,
що хитрити звик.
Сер Макдональд
почав церетелить.
Блискавкою
врази угодовницький язик!
Чую
ридання за кожним кутком.
Їсти
нема чого щодоби.
Тумане,
трудящим
течи молоком!
Камені,
станьте як ті хліби!
Радіо стихло.
Застрайкувала вись.
Порожньо — тихо —
завмер весь край.
Земле,
не жени;
земле, зупинись!
Дай утриматись,
встояти дай!
Щоб вам
не слухать
угодовців вражих,

щоб вам
не тліти,
мов гнот каганця,—
вам наш привіт
і копійки наші,
наші руки
і наші серця.
Нам чужі
політиків шаради —
більшовикам
не треба алегорій.
Ваша радість —
наша радість,
ваш біль —
наш біль і горе.
Мені б тепер
посаду пташину.
Я у Лондон би.
І цілих п'ять,
п'ять мільйонів
в одну хвилину
взяв би,
обійняв
і почав цілувать.

1926

В ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Ставка на вас,
комсомольці друзі,
на вас,
творців щастя і миру!
Змусьте співати
побут безглуздий!
Розчистіть
ящик квартири!
Втомишся
за десять літ бороться —
трясінням
— багато із нас
розхитано.
Тванню взялося
побуту болотце,
буденною ряскою закидано.
Ми також
ревнощами
серце печем,
і суд наш скорий
на покари:
ми часто
наганом і
фінським ножем

вирішуєм
любовні чвари.
Ні, бачачи те,
що
коханню край,
що каші удвох
не звариш —
ти зуби стисни,
руку подай,
скажи:
— Прощавай, товаришу! —
Скільки з нас
мріє:
«Квартирку б у найми!
Свої скрині
та сінці!
І мій куток —
зажили, знай, ми! —
І мій портретик
на стінці».
На наше щастя —
як для двох воно є!
З класом
з'єднайся чітко!
Комуна:
все, що моє,—
твоє,
крім —
зубної щітки.

І ми
    по-колишньому,
                    якщо радісно,
по-колишньому,
                якщо горе нам,—
ми
  топимо горе в сорокаградусній
і радість
          святкуєм
                  тригорним.
Пиття
     та пісні проміняти б нам.
Вигадай
        таку, хоч трісни!
Щоб значно міцніше
                   від пива й вина
брала за душу
              пісня.
В труді,
        і в коханні,
                   й під час навчання,—
думай про комуну,
                 бути їй чи не бути?!
Поставте
        в порядок
                 травневого дня
про побут
         питання круто.

1926

КОХАННЯ

Знову
світ
у садах своїх в'є
з квітів весняних
вінок.
І знову
одвічне
питання встає
про кохання
і про жінок.
Ми любим парад,
заспівуєм пісню,
говоримо гарно —
з трибун, коли мітинг.
Та часто
під цим —
вкриває пліснява
існуваннячко знакомите.
Співає на зборах:
«Вперед, комунари...»
А вдома,
забувши про арію сольну,
кричить на жінку,
що борщ не з наваром

і що
огірки
не як слід просолені.
Живе з якоюсь —
як барило, гладка,
а білизна —
як в шантанної діви.
Дружині ж панчішками,
знай,
доріка:
— Компрометуєш
перед колективом.—
То лізуть до всіх —
аби з ногами.
П'ять баб
на добу,
бо ніхто не боронить.
У нас, мовляв,
свобода,
а не моногамія,—
тож геть міщанство
і — забобони!
З квітки на квітку
молодим метеликом-цапком
літає,
стрибає
та беститься.

Одне йому
в світі
вважається злом:
це
аліментниця.
Готовий на скін
за третину він
судитись —
не шкодує витрат:
і я тут не я,
і вона не моя,
і я взагалі
кастрат.
А люблять,
так будь,
мов черниця,
несхибна,—
тиранствує
з ревнощів
лютий самець,
і мірить любов
револьверним
калібром,—
зрадливій
в потилицю кулю —
й кінець.
Четвертий —
герой до бойовищ звичайний,

а наче
той злодій
з торгу,
тікає
від жінчиного
черевика,
звичайного —
з Мосторгу.
Інший —
той стрілу свою
влучніше мітить,
сплутує
— святий, аж світиться —
вловлення
коханої
в романтичні сіті
з підвищенням
підлеглої по тарифній сітці...
По жіночій лінії
також вам не райські скінії.
Юнака м'якої вдачі
дама знадила
ледача.
Він працювать,
але її
не втримати
ніяк:

бігає
за кльошем
кожного з гуляк.
Що ж,
сиди
й в плачі
хоч Нілом нільсь.
Ач! —
Жених!
Задля кого ж, друзі, я женився?
Чи для себе,
чи для них?
У батьків таких
і діти того ж сорту:
— Що батьки?
Без них
наш брат привик! —
Займаються
коханням замість спорту,
не ступивши навіть в комсомольський вік.
І далі,
по селах,
життя осоружиться —
живуть, як раніше,
як в давній добі.
Так само
заміж виходять,
дружаться,

наче купують
худобу собі.
Якщо так
буде й далі,
то я б погодивсь
одверто сказати:
не зможе
розібрати
і шлюбний кодекс,
де батько й дочка,
котрий син і мати.
Я не за сім'ю.
В огні
й диму потали
вигори
й оцей мотлох старий,
де гусками
матері сичали
і татусь-гусак
дітей
стеріг!
Ні.
Та ми живемо в комуні
одностайно,
у гуртожитках
брудниться шкіра тіл.
Треба
голос
піднімати за охайність

і стосунків наших,
і любовних діл.
Не одкручуйся —
мовляв, мене не вінчано.
Піп
не з нас
полічить бариші.
Треба
зв'язати
життя чоловікове й жінчине
словом,
що єднає нас:
«Товариші».

1926

ТОВАРИШЕВІ НЕТТЕ[1] — ПАРОПЛАВУ І ЛЮДИНІ

Я здригнувсь недаром.
Не бридня примари.
В порт
жаркий,
як літо вогнеметне,
розгортався
і входив товариш
«Теодор Нетте».
Це — він.
Я впізнав його вмить.
Рятувальні круги, як блюдця окулярів.
— Здрастуй, Нетте!
Я радий, що ти продовжив жить
життям димучих труб,
гаків
і утлегарів.
Ну, підходь сюди!
Тобі не мілко?
Від Батума,
певне,
наробився вкрай ..

[1] Нетте Теодор — дипломатичний кур'єр НКЗС. Забитий 5 лютого 1926 р. на території Латвії в поїзді при героїчному захисті дипломатичної пошти.

Пам'ятаєш, Нетте,—
ще як був ти чоловіком,
вдвох у дипкупе
ми розпивали чай.
Ти барився.
Вже хропіли сонні.
Зір
втопивши
в клейма сургучів,
говорив всю ніч
про Ромку Якобсона [1]
і, спітнівши,
смішно вірша вчив.
Засинав під ранок.
Палець
до курка приник...
Суньтесь,
як охота припекла вам!
Чи гадав я,
що десь за рік
стрінуся
з тобою —
з пароплавом?
За кормою місячище.
Ну і здорово!
Лежить,
переділивши простори яскраві.

[1] Якобсон Роман — лінгвіст і літературознавець, спільний знайомий Маяковського і Нетте.

Наче навік
за собою
з битви коридорної
тягнеш слід героя,
світлий і кривавий.
Комунізму з книжки
часом кинуть слово:
«Можна
всякі речі
в книжці намолоть!»
А таке от —
«байку» оживить
раптово,
явить
комунізму
і ество, і плоть.
Ми живем,
поєднані
в залізній клятві.
Хоч на смерть
за неї
в куль сталевій зливі:
це —
щоб у світі
без Росій,
без Латвій
жить в єдиному людському колективі

Не водиці,
а крові
чуємо в тілі тиск.
Крізь револьверний брех
наша путь лягла,
щоб нам,
помираючи,
втілитись
в пароплави,
в рядки
і в інші довгі діла.
Прагну жить і жить,
крізь роки мчатися.
Та кінець кінцем —
підносить бажання мене те —
зустріти хочу
мій смертний час я
так,
як зустрів свою смерть
товариш Нетте.

1926

БОРГ УКРАЇНІ

Чи знаєте ви
українську ніч?
Ні,
ви не знаєте української ночі.
Тут
небо
від диму
дедалі чорніш
і герб
зорею п'ятикутною
блискоче.
Де горілкою,
відвагою
і кров'ю
Запорозька
вирувала Січ,
загнуздавши
у дроти
Дніпров'я,
скажуть:
— Дніпре,
сили нам позич!

І Дніпро
по вусах дроту,
по пасах
електричний струм
несе по корпусах.
Либонь, рафінаду
і Гоголь радий!
Ми знаєм,
чи курить Чаплін,
чи чарку хилить,
ми знаєм
Італії безрукі руїни;
ми Дугласів [1] галстук
напам'ять завчили...
А що ми знаєм
про лице України?
Знань
у росіянина
не глибока товщ —
тим,
хто поруч,
пошани мало.
Знають лиш
український борщ,
знають іще
українське сало.

[1] Дуглас – американський кіноактор Дуглас Фербенкс

І з культури знань
не широченько:
окрім
двох
уславлених Тарасів —
Бульби
та відомого Шевченка,—
ані з місця руш,
як не старайся.
Притиснеш його —
дурницю зморозить,
викладе весь
вантаж розумовий:
візьме й розповість
зо двоє курйозів,—
анекдотів
української мови.
Я кажу собі:
товаришу москаль,
на Україну
жартів не скаль.
Вивчіть мову цю
зі стягів —
лексиконів мас повсталих,
велич в мові цій
і простота:
«Чуєш, сурми заграли,
Час розплати настав...»

Хіба є щось
звичайніше
й тихіше
за слово,
витерте від уживання,—
«слышишь»?!
Я
немало слів придумав вам,
важу їх
і хочу,
аж розчуливсь,
щоб зробились
всіх
моїх
пісень слова
важучими,
як слово «чуєш».
На один
копил
людей не ліч,
щоб сором
не виїв очі.
Чи знаємо ми українську ніч?
Ні,
ми не знаємо української ночі.

1926

РОЗМОВА НА ОДЕСЬКОМУ РЕЙДІ ДЕСАНТНИХ СУДЕН «ЧЕРВОНА АБХАЗІЯ» І «РАДЯНСЬКИЙ ДАГЕСТАН»

Пір'я-хмарки,
захід весь розканарейте!
Ніч південна,
поборися з днем!
Пара
пароплавів
розмовля на рейді:
То один моргне,
то другий підморгне.
Що сигналять?..
На чоло
задума наплива
Он зелений...
Згас!..
І вже червоний...
Може, це
любовних скарг слова,
Може, ревнощі це
невгомонні.
Може, мовить
до «Червоної Абхазії»:
— Чуєш?..
Я — «Радянський Дагестан».

Я стомивсь...
один по морю
лазив я...
Скрізь — один...
Прийди і поряд стань.—
А у відповідь
лукавниця-вона:
— Якось сам
зігрієшся
у рейсі.
Я тепер
від щогл
і аж до дна
Закохалась
в «Комінтерн»
у крейсер.—
— Ех, баби!..
Усі ви — трясогузки і каналії...
Що їй
крейсер-здоровило!..
Не збагну...—
Ще поскиглив,
потім засигналив:
— Хто там є?..
Підкиньте тютюну!..
Сумно тут,
незатишно і мокро.

Тут з нудьги
й броня
відсиріє внизу...—
Світ дріма,
на Чорноморський округ
Обронивши
морем
синь-сльозу.

1926

НАЙКРАЩИЙ ВІРШ

Аудиторія
сипле
питання колючі,
спантеличить хоче
записковим хором:
«Товаришу Маяковський,
прочитайте найлуччий
з ваших творів».
Справа ця
зовсім не проста́.
Думаю,
перебираючи
сотні тем:
може б,
оце їм прочитать,
може, їм
прочитати те?
Коли
я до столу
над віршем приник
і зал
завмер
в тишині,

секретар
газети
«Північний робітник»
тихо
промовив мені...
І гаркнув я,
збившись з поетичного тону,
голосніш
від єрихонських хайл:
«Товариші!
Робітниками
і військом Кантона
взято
Шанхай!»
Неначе
бурю
в ряди
ввели,
овації сила
росла й росла.
П'ять,
десять,
п'ятнадцять хвилин
сипав оплески Ярославль.
Здавалось,
буря
версти крила,

у відповідь
на всі
чемберленячі ноти
летіла в Китай,—
і сталеві рила
відвертали
від Шанхая
дредноути.
Не згадаю
порівняння
ніякого —
ліпшу
з ліпших поетичних слав
не прирівняю
до звичайного
газетного факту,
коли йому
так аплодує
Ярославль.
Чи є почуття
більш могутні і сильні
за солідарність
робітничого стану?
Вітай же, ярославцю,
маслороб і текстильник,
китайських кулі,
і рідних
і незнаних!

1927

ВІДПОВІДЬ НА МРІЮ

1. Мрія

Мороз суворим став одразу,
такий мороз наскрізь пройма,—
моє пальто підбите газом,
бо й хутра на пальті нема.

Хай, як ганчірки, поли мають,
ногами будуть тупотіть...
Та мрії серце зігрівають —
такі палючі мрії ті!

Мороз. Я лікарем ось буду,
в повітрі чую вже банкет.
І скоро-скоро я забуду
часи стипендій та анкет.

Тоді інакше все полине,
не буде в мене більш нужди.
Вже скоро-скоро я покину
пальто діряве назавжди!

Я шубу зодягну хорошу,
насуну шляпу набакир,—
і в перший раз уже без дрожу
я вийду на зимовий шир.

А там спочину я в родині
від цілоденного труда,
і буде грітись при каміні
зі мною жінка молода.

Я лікуватиму безплатно
а чи за гріш, як для забав.
Обідатиму акуратно —
обід із трьох пристойних страв.

Там... підуть, як ведеться, дітки.
Вже — головлікарем зовусь.
Закінчать дітки семилітку,
А потім вступлять дітки в вуз.

Вузівець

2. Відповідь

Що ж!
Написать про те ж
я можу.
Люблю
замріяні серця.
Ось хочу
трішечки продовжить
цю «мрію» вузівця-співця.
Вузівець виріс.
Вже лікарем став.
Живе, як в раю,
між домашніх забав.

Гарячі і пишні
дружинині ласки.
До фунта вагою
біфштекс на обід.
Кожному пива на стіл
по дві пляшки.
У шафі у кожного —
шуба як слід.
Із шкіл
повернувшись,
гурт дітвори
татусів животик
сідлає
для гри...
Ходять трудящі
похмуріш від ночі,
холод і труднощі йдуть по краях.
Та щастям
горять
головлікарські очі:
— Я добре живу,—
й хата
з краю
моя.—
І враз починає наказ закликать:
«Ніяк
для війни
не знайшли перепони.

Себе
поспішайте
мобілізувать,
оточує ворог радянські кордони».
І от прочитав головлікар,
і ноги
назад спрямував
до своєї
барлоги.
— Без мене
відіб'ють
навалу ворожу.
Я —
обиватель,
я затишку прошу.—
А білі все тиснуть,
їх вдари немарні!
Згребли за ошийок
поета лікарні.
Товаришу лікар,
на мрійливість плюньте!
Пух
із перин
випускають ножиці.
Дружину
твою
вусатий унтер

тягне за коси
до себе
в любовниці.
Лежить
на порозі
донька єдина.
Хустина —
і кров червоніша хустини.
А син де подівся?
Дарма його ждати —
суд польовий
присудив до страти.
Лікар
в лахмітті
на паперть подибав
просити
від їхніх
хоч кусеня хліба.
Такий от
затишок
чекає на тих,
хто, кинувши
спільне *краще*
кріпити,
самому собі,
для своїх вже втіх
мріє
канарчин затишок
створити.

В питанні про щастя
складний
є зміст.
Коли
на республіку
лізуть громили,
особистим є щастям —
дужий
зріст
республіки нашої,
слави і сили.
Сьогодні
світ
живе на вулкані.
Для чого ж
мрії про затишок здались?!
Влаштуємся всі,
як в минуле кане
те прокляте слово
«капіталізм».

1927

ЯВЛЕННЯ ХРИСТА

Готуйте
возИ
тюльпанів живих!
Дітям —
фіалки в локон!
Явився
Європі
Христос новий
в особі
міністра Келлога.
Христу по воді
іти не прийшлось,
підметки мочить —
не втіха.
Смокінг вдягнувши,
новітній Христос
в Париж
пароплавом
приїхав.
З вінком
малюють
бога-синка.

На Келлозі
нема
ніякого
вінка.
Зате ж
над циліндром
тягнеться
доларове сяйвице.
Держави
вітатиме
містер Христос
і буде
від щирого серця
здіймать
на банкетах
шампанський тост
за мир
во человецех.
Підпишуть мир
на глянці листа,
і прізвища
висохнуть
насухо,—
а ми
подивимось,
що у Христа
приховано за пазухою.
У пазуху,
подивіться от,

йому
понаклали
янкі —
могутній
морський
і повітряний
флот,
і гази в балонах, і ґанки.
Готовий
в Христа
на всіх
арсенал,
та головний
в нього камінь —
припасена
злоба навісна
для всіх,
хто з більшовиками.
Доки
Христос
отверзає вуста
в своєму святому колі,—
робітництво,
селянство,
дружніше стань
на варті
нашої волі.

1928

ПІДЛИЗА

Ці —
з безформних,
мовчазних,
наче ті драглі на блюді;
та чимало хто
із них
в наші
дні
виходить в люди.
Схудле тіло,
мозок вчах —
Петро Йванович Болдашкін.
Гордо він
вперед простяг
всю в обурливих прищах
не голівку —
набалдашник.
Лізе
фрукт оцей
вперед
в ласці
ніжного начальства.
Де причини?
В чім секрет?

Я
 замислююся часто.
Все
 у нього
 йде на лад;
плямувать його
 не хочу.
Скарб його,
 його талант,—
ніжні
 способи
 поводжень.
Лиже ногу,
 лиже руку,
в пояс лиже
 й нижче трішки,
як щенятко
 лиже
 суку
чи котятко
 лиже кішку.
А язик
 на метрів тридцять
доганя
 начальство
 миле,
мильний весь,
 — бери голиться

і без помазка,
й без мила.
Все похвалить, впавши
в раж,
що
фантазія дозволить,—
ваш катар,
і чин,
і стаж,
вашу доблесть
і мозолі.
І йому —
за чином
чин,
в побуті
на нього
лінія:
вислужив
нарешті
він —
трохи не —
стерно правління.
На стерні —
рука
нова,—
всіх рівняє він на себе,
слинить всім він:
шанувать,

шанувать
начальство
треба!
Ми сердито
тільки ахаєм,
як росте
з цієї братії
архі-розієрархія
для знущання
з демократії.
Взять би швабру
й верхом,
низом
всіх
змести
хто піддались,
всіх,
хто потура підлизам,
і старанних
всіх
підлиз.

1929

РОЗМОВА З ТОВАРИШЕМ ЛЕНІНИМ

Безліччю справ,
в метушні цілоденній
день одійшов,
поступово стемнів.
Двоє в кімнаті·
я
і Ленін —
фотокарткою
на білій стіні.
Рот відкритий
в натхненній промові,
вусів
щетинка
задерлась увись,
у зморшках лоба
лягла
чудова,
в величезному лобі
величезна мисль.
Мабуть,
під ним
проходять тисячі...
Ліс прапорів...
рук трава...

Я встав зі стільця,
радістю висвічений,—
хочеться йти,
привітати,
рапортувать!
«Товаришу Ленін,
рапортую певно,
не по службі,
а те, що душа береже.
Товаришу Ленін,
робота пекельна
буде зроблена
і робиться вже.
Освічуєм темінь,
латаєм лати,
зростає добуток
вугілля й руди.
А поряд з цим,
звісно,
дуже багато
всякої
погані
і єрунди.
Втомишся
одбиватися і боротись,
чимало
без вас
одбились од рук.

Дуже
багато
різної
сволоти
ходить
по нашій землі
і навкруг.
Немає їм
ні числа,
ні назви —
тягнеться
типів
ціла банда,—
куркулі, бюрократи, пролази,
підлизи,
п'яниці,
сектанти,—
ходять,
гордо
випнувши груди,
в ручках самописних,
в значках нагрудних.
Ми їх
всіх,
звичайно, скрутим,
але всіх скрутити
страшенно трудно.
Товаришу Ленін,
в заводі димнім,

на полі,—
в жнива
чи морозяним днем,—
вашим,
товаришу,
серцем і іменем
мислимо,
дихаєм,
боремось
і живем!»
Безліччю справ,
в метушні цілоденній,
день одійшов,
поступово стемнів.
Двоє в кімнаті:
я
і Ленін —
фотокарткою
на білій стіні.

1929

ОПОВІДАННЯ ПРО КУЗНЕЦЬКБУД І ПРО ЛЮДЕЙ КУЗНЕЦЬКА

До цього місця буде підвезено за п'ятилітку 1 000 000 вагонів будівельних матеріалів. Тут буде гігант металургії, вугільний гігант і місто з сотнями тисяч людей.

З розмови

Під небом
хмари кубляться,
дощу
струмки біжать.
Під возом
тісно туляться,
робітники лежать.
І чути
крізь потоки
води
і під
і над:
«Через чотири
роки
тут
буде місто-сад».
Нависла темінь ночі,
і дощ
товстий, як жмут.
Сидять
в багні
робочі,

світанку
в пітьмі ждуть.
Сливіють губи,
щоки,
та губи
мовлять в лад:
«Через чотири
роки
тут
буде
місто-сад».
Аж тілом
трусять
корчі,—
незручно,
мокро
тут.
Сидять
у тьмі
робочі,
підмоклий
хліб
жують.
Та шепіт їх
високий
вкриває
крапель
спад:

«Через чотири
роки
тут
буде
місто-сад».
Тут
вибухи забахкають,
на страх
ведмежих банд,
прориє
надра
шахтою
стовугільний
«Гігант».
Домами
височенними
ми вкриємо
цей шир.
Ми
в сотню сонць
мартенами
осяємо
Сибір!
Дадуть
будинки
гарні нам
і хліба
— без пайка;

аж за Байкал
захмарена
відсунеться тайга».
Цей шепіт
ріс незміряно
над тьмою
хмарних надр,
а далі —
нерозбірливо,
лиш чути —
«місто-сад».
Я знаю —
місто буде,
я знаю —
буде
сад,
коли
такі є люди
в моїй
Країні
Рад!

1929

ПТАШКА БОЖА

Він зайшов,
схиливсь поштиво.
Я питаю:
«Ви до мене?
Що вам дать?
Автограф?
Чтиво?»
«Ні.
Мерсі вам.
Я — письменник».
«Ви? Письменник?
Пробачайте.
Думав —
ви піжон.
А ви...
Що ж,
читайте,
пролунайте
грізним
маршем
бойовим.
Тож ідей
у вас
без краю

і вагон

у вас

новин».

Швидко

вуха

підставляю.

Радий другові.

А він:

«Я письменник.

Не прозаїк.

Ні.

По музах я в нудьзі.

В жанрі ніжному

дерзаю.

«Сконапель

ля поезі» [1].

На потилицю

рукою

він

змахнув

волосся шовк,

став

овечкою пухкою

і замекав,

і пішов.

Що, мовляв,

он місяць

тоне,

[1] Сконапель ля поезі — те, що звуть поезією *(франц.)*.

мчить
струмочок
попід скелю,
мандоліною
тризвонив,
ще й дуднів
віолончеллю.
Чуб
навис,
неначе хмари,
очі —
ніжністю горіли.
Я терпів,
терпів
і вдарив
кулаком
об стіл
щосили.
«Годі вам бриніть
про небо!
Корчити
поета з себе!
Утекли
од справ
буденних —
ви тюльпан,
а не письменник.
Ви,
злетівши понад хмари,

винятковий птах
на зріст.
Ви, мусьє, канарці
пара,
чижик ви, мусьє,
і дрізд.
У важкий,
грозовий, час
що нам —
слухать щебет срібний?
Нині —
той поет у нас,
той —
письменник,
хто потрібний.
Досить лить
словесний мед!
Вірш давай —
хлібів підвозу.
В наші дні
лиш той поет,
хто напише
марш
і лозунг!»

1929

ВІРШ ПРО РАДЯНСЬКИЙ ПАСПОРТ

Я вовком би
вигриз
бюрократизм
Мандатам —
туди ж дорога.
Під три
чорти з матерями
котись
усяк папірець.
Але цього...
По довгому фронту
купе
та кают
іде урядовець,
чемний
по чину.
Здають паспорти,
і я
здаю
мою
пурпурову книжчину.
До одних паспортів —
сміються роти.

До інших —
ставлення повчальне!
В пошані,
наприклад,
у них паспорти
з англійським
левом двоспальним.
Очима виївши
доброго дядю,
вклоняючись,—
може,
зглянеться,
немовби
подачку
приймають,
раді,
паспорт американця.
У польський —
вдивляються,
ніби в афішу коза.
Аж око
з орбіти
на лоб виліза
в поліцейській
слонячості звичній,—
та звідки, мовляв,
і що оце за
такі новини географічні?

І не повернувши
голови качан,
без всяких
чуттів —
я угледів —
беруть,
не моргнувши,
паспорти датчан
та інших
різних
шведів.
І раптом
рот,
наче в горлі
дере,
скривило,
аж зуби шкірить.
Це
пан урядовець
бере
мою
паспортину червоношкіру.
Бере —
як бомбу,
бере —
як йоржа,
як бритву
на два боки гостру,

бере,
як гримучу
на двадцять жал
змію
двометрового зросту.
Моргнув
одним оком
носій покмітливо,
хоч речі
знесе вам задарма.
Жандарм
на шпика
позирає допитливо,
шпик
на жандарма.
З якою насолодою
жандармська каста
звеліла б
мене розіп'ясти
за те,
що в мене в руках
молоткастий,
серпастий
радянський паспорт...
Я вовком би
вигриз
бюрократизм.
Мандатам
— туди ж дорога.

Під три
чорти з матерями
котись
усяк папірець.
Але цього...
я
гордовито
з кишені дістану
дублікатом
коштовного грузу.
Читайте
і заздріть,
я —
громадянин
Радянського Союзу.

1929

ЗМІСТ

ВЛАДИМИР ВЛАДИМИРОВИЧ
МАЯКОВСКИЙ

Ода революции

Стихотворения

(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро», Київ, Володимирська, 42. Редактор *М. Д. Томенко.* Художник *Ю. А. Чеканюк.* Художній редактор *В. В. Машков.* Технічний редактор *О. П. Яхніс.* Коректори *А. В. Кудрявцева, Г. М. Стадник.* Виготовлено на книжковій фабриці «Жовтень» Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР. Київ, Артема, 23-а. Здано на виробництво 16/X 1967 р. Підписано до друку 29/I 1968 р. Папір № 1. Формат $60 \times 84^1/_{32}$. Фізичн. друк. арк. 7,5. Умовн. друк. арк. 6,997. Обліково-видавн. арк. 4,263. Ціна 59 коп. Замовл. 1250. Тираж 8000.

59 коп.